

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ОБЛІК І АУДИТ»

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

ВИЗНАННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ, ОБЛІК
ЇХ НАЯВНОСТІ Й НАДХОДЖЕННЯ ПРАТ «МХП»

здобувача: Лобанової Поліни Миколаївни

Науковий керівник: к.е.н., доцент Степаненко О.І.

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

В.о. завідувача кафедри: д.е.н., доцент Цятковська О.В.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 93 сторінки. Основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 63 сторінках друкованого тексту. Робота містить 10 таблиць, 16 рисунків, 4 формули, список використаних джерел із 45 найменувань, додатки.

Визнання, класифікація та оцінка виробничих запасів, облік їх наявності й надходження ПрАТ «МХП».

Об'єктом дослідження є виробничі запаси підприємства, їх наявність, операції з надходження: документування, облік, аналітична оцінка.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку наявності та надходження виробничих запасів, побудови їх облікової політики, розкриття інформації у фінансовій звітності; аналітична оцінка структури та складу виробничих запасів, ефективність їх використання в бізнес-процесах підприємства.

Мета дослідження. Дослідити особливості обліку наявності та надходження виробничих запасів; обґрунтувати побудову їх облікової політики, методик розкриття інформації у фінансовій звітності базового підприємства; провести практичне аналітичне дослідження складу, структури та динаміки виробничих запасів, надати рекомендації щодо підвищення ефективності їх використання.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- дослідити економічну природу виробничих запасів, визначити їх місце і роль в господарській діяльності підприємства;
- обґрунтувати теоретичні аспекти порядку визнання, оцінки виробничих запасів, узагальнити підходи до їх класифікації для потреб бухгалтерського обліку;
- розкрити методичні аспекти обліку наявності виробничих запасів, особливості їх документального оформлення; охарактеризувати рахунки (субрахунки), які використовуються для узагальнення інформації про виробничі запаси підприємства;
- розглянути облік виробничих запасів при їх надходженні: в процесі придбання за грошові кошти, виготовлення власними силами, отримання безкоштовно, отримання як внеску до статутного капіталу підприємства; дослідити особливості обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат, які виникають в процесі придбання виробничих запасів;
- розкрити порядок формування інформації про виробничі запаси в обліковій політиці підприємства, виділити та обґрунтувати її основні елементи;

- дослідити методику розкриття інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності суб'єкта господарювання;
- провести аналітичне дослідження динаміки, складу та структури виробничих запасів, обґрунтувати ефективність їх практичного використання в діяльності підприємства.

Теоретична, методична та практична значущість дослідження полягає в розкритті економічної природи виробничих запасів, їх місця в загальній структурі активів підприємства та аналізі різних підходів до обліку. Окрему увагу приділено вивченню теоретичних основ класифікації та оцінки запасів, що дозволить отримувати глибше розуміння їхнього впливу на фінансові результати компанії та загальну ефективність діяльності. Отримані результати можуть бути використані для розробки облікової політики підприємства, яка відповідатиме вимогам чинного законодавства та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Дослідження вказує на оптимальні підходи до документування та обліку виробничих запасів, що дозволяє забезпечити точність та достовірність фінансової звітності.

Практичний аспект роботи полягає у проведенні аналізу обліку виробничих запасів, який дасть можливість оцінити рівень та структуру наявних запасів, а також їхній вплив на фінансові результати діяльності підприємства. Зокрема, отримані результати можуть бути використані для покращення управлінських рішень щодо зберігання та руху запасів; це дозволить підвищити рівень ефективності використання матеріальних ресурсів, знизити витрати на їх зберігання та транспортування, а також покращити загальну конкурентоспроможність компанії. Оцінка правильного ведення бухгалтерського обліку дозволить своєчасно виявити недоліки та оптимізувати облікові процедури.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: оборотні активи, виробничі запаси, оцінка, первісна вартість, чиста вартість реалізації, транспортно-заготівельні витрати, ефективні управлінські рішення, аналіз, собівартість реалізованої продукції, облік, фінансова звітність, облікова політика.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАЯВНІСТЬ ТА НАДХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна природа виробничих запасів, їх місце і роль в господарській діяльності підприємства	7
1.2. Визнання, оцінка та класифікація виробничих запасів суб'єкта господарювання.....	10
1.3. Облік наявності виробничих запасів, особливості їх документального оформлення.....	16
1.4. Облік операцій з надходження виробничих запасів, їх документування	27
РОЗДІЛ 2 ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ТА ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЇХ АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА	36
2.1. Побудова облікової політики виробничих запасів	36
2.2. Розкриття інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності підприємства.....	46
2.3. Аналітична оцінка динаміки, складу та структури виробничих запасів суб'єкта господарювання	52
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність теми. Система обліку виробничих запасів є невід’ємної складовою ефективного функціонування підприємства в умовах динамічної кон’юнктури ринку. Забезпечення безперебійного виробничого процесу, оптимізації витрат та підвищення фінансової стійкості будуть на пряму залежати від правильної організації обліку запасів. Підприємства будуть завжди прагнути забезпечити раціональне використання ресурсів та мінізувати свої виробничі втрати для збереження конкурентних позицій та постійного розвитку. Так, облік виробничих запасів є важливим інструментом контролю наявності, руху та ефективного використання матеріальних ресурсів компанії.

Впровадження чіткої облікової політики дозволяє забезпечити правильне визнання, оцінку та класифікацію запасів відповідно до потреб виробничої діяльності та вимог фінансової звітності. Саме обрана політика буде значною мірою визначати повноту та достовірність даних, що використовуватимуться для аналізу діяльності підприємства та його подальших управлінських рішень. Дослідження організації бухгалтерського обліку виробничих запасів і проведення їх аналітичної оцінки, дають змогу виявити потрібні резерви для підвищення ефективності використання ресурсів, своєчасно виявити проблемні зони та адаптувати виробничі процеси до змін економічних умов. У цьому контексті актуальним стає питання глибокого розуміння особливостей обліку виробничих запасів та їх впливу на фінансові результати та роботу підприємства в цілому. Побудування ефективної системи бухгалтерського обліку є важливою передумовою для успішного управління процесами виробництва, підвищення економічної ефективності та забезпечення сталого розвитку компанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів, їх класифікації, оцінки та документального оформлення відображені в роботах таких провідних українських та зарубіжних науковців, як:

Н.Є. Скоробагатова, Т.В. Давидюк, І.Я. Максименко, Ю.В. Подмешальська, Т.В. Польова, Ю.О. Смалій, І.М. Гасинець, Ю.Б. Скорнякова, О.І. Степаненко.

Мета дослідження. Дослідити особливості обліку наявності та надходження виробничих запасів; обґрунтувати побудову їх облікової політики, методик розкриття інформації у фінансовій звітності базового підприємства; провести практичне аналітичне дослідження складу, структури та динаміки виробничих запасів, надати рекомендації щодо підвищення ефективності їх використання.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- дослідити економічну природу виробничих запасів, визначити їх місце і роль в господарській діяльності підприємства;
- обґрунтувати теоретичні аспекти порядку визнання, оцінки виробничих запасів, узагальнити підходи до їх класифікації для потреб бухгалтерського обліку;
- розкрити методичні аспекти обліку наявності виробничих запасів, особливості їх документального оформлення; охарактеризувати рахунки (субрахунки), які використовуються для узагальнення інформації про виробничі запаси підприємства;
- розглянути облік виробничих запасів при їх надходженні: в процесі придбання за грошові кошти, виготовлення власними силами, отримання безкоштовно, отримання як внеску до статутного капіталу підприємства; дослідити особливості обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат, які виникають в процесі придбання виробничих запасів;
- розкрити порядок формування інформації про виробничі запаси в обліковій політиці підприємства, виділити та обґрунтувати її основні елементи;
- дослідити методику розкриття інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності суб'єкта господарювання;
- провести аналітичне дослідження динаміки, складу та структури виробничих запасів, обґрунтувати ефективність їх практичного використання в діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є виробничі запаси підприємства, їх наявність, операції з надходження: документування, облік, аналітична оцінка.

Предметом дослідження. є теоретичні та практичні аспекти обліку наявності та надходження виробничих запасів, побудови їх облікової політики, розкриття інформації у фінансовій звітності; аналітична оцінка структури та складу виробничих запасів, ефективність їх використання в бізнес-процесах підприємства.

Методи дослідження. Основою стала системна методологія наукового пізнання, зокрема, застосування *принципу історизму* для дослідження розвитку підходів до обліку запасів. *Спостереження, порівняння та систематизація*, сприяли вивченню практики визнання запасів у бухгалтерському обліку, а також виявленню особливостей їх відображення на підприємстві. У процесі роботи також застосовувалися *методи індукції та дедукції* для формування теоретичних висновків і узагальнень, а також *методи аналізу та синтезу* для вивчення структури, руху й оцінки запасів у фінансовій звітності. Особливе значення мали *елементи економічного аналізу: горизонтальний і вертикальний аналіз, аналіз динаміки, порівняльний аналіз*. Для систематизації кількісних показників застосовувалися *методи статистичних згрупвань*. З метою наочного представлення отриманих результатів використовувався *графічний метод*: під час побудови таблиць, схем і рисунків, що дало змогу краще ілюструвати ключові положення дослідження.

Теоретичний, практичний аспекти та методична значущість дослідження полягає в розкритті економічної природи виробничих запасів, їх місця в загальній структурі активів підприємства та аналізі різних підходів до обліку. Окрему увагу приділено вивченню теоретичних основ класифікації та оцінки запасів, що дозволить отримувати глибше розуміння їхнього впливу на фінансові результати компанії та загальну ефективність діяльності. Отримані результати можуть бути використані для розробки облікової політики підприємства, яка відповідатиме вимогам чинного законодавства та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Дослідження вказує на оптимальні підходи до документування та обліку виробничих запасів, що дозволяє забезпечити точність та достовірність фінансової звітності.

Практичний аспект роботи полягає у проведенні аналізу обліку виробничих

запасів, який дасть можливість оцінити рівень та структуру наявних запасів, а також їхній вплив на фінансові результати діяльності підприємства. Зокрема, отримані результати можуть бути використані для покращення управлінських рішень щодо зберігання та руху запасів; це дозволить підвищити рівень ефективності використання матеріальних ресурсів, знизити витрати на їх зберігання та транспортування, а також покращити загальну конкурентоспроможність компанії. Оцінка правильного ведення бухгалтерського обліку дозволить своєчасно виявити недоліки та оптимізувати облікові процедури.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були апробовані автором на таких науково-практичних конференціях: «Інноваційні проекти для економічного відродження та конкурентного розвитку України» (м. Київ 15 квітня- 19 травня 2024 р.); «Наука і молодь у XXI сторіччі» (м. Полтава 28 листопада 2024 р.).

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативно-правові акти та закони України, що регулюють облік виробничих запасів; стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, як національного зразка (НП(С)БО) так і міжнародного (М(С)БО та МСФЗ); внутрішня політика підприємства ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)»; наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців; статистичні дані у вигляді фінансових звітів і бухгалтерської інформації суб'єкта господарювання.

Структура роботи. Кваліфікаційна роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАЯВНІСТЬ ТА НАДХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна природа виробничих запасів, їх місце і роль в господарській діяльності підприємства

Запаси, як ключовий елемент активів підприємства є основою для забезпечення безперервності виробничого процесу та формування фінансових результатів. Виробничі запаси, у складі оборотних активів, відіграють вирішальну роль у бізнес-процесах виробництва, слугуючи базою для прямих матеріальних витрат у структурі собівартості готової продукції. Запаси можуть швидко перетворюватися на грошові кошти, зазвичай протягом одного операційного циклу або календарного року. Виробничі запаси, які є частиною сукупних запасів, призначені для споживання під час процесу виробництва, виступають важливим елементом діяльності будь-якого підприємства. Їхнє ефективне управління безпосередньо впливатиме на конкурентоспроможність компанії та на достовірність її фінансових результатів. Оборотний капітал підприємства постійно перебуває в русі, забезпечуючи безперебійність виробництва, реалізацію продукції, отримання доходу та формування прибутку.

Недостатні запаси можуть призводити до простоїв виробничого процесу, втрати клієнтів і збитків, тоді як надлишкові запаси забирають на себе левову частку облікового капіталу, знижуючи можливість його альтернативного використання і збільшуючи витрати підприємства на зберігання матеріалів. Лише оптимально забезпечена наявність запасів гарантує стабільне функціонування компанії, сприяє підвищенню її ефективності та дозволяє підприємству досягти балансу прибутковості.

Дослідити походження і значення терміну на різних прикладах міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку можна на рис. 1.1. Незважаючи на схожість загальної концепції запасів у НП(С)БО 9 [23] та М(С)БО 2 [20], національний стандарт має більше деталізації та орієнтації на внутрішньогосподарські процеси, включаючи управління. У свою чергу, МСБО 2 надає більш узагальнене та комерційно орієнтоване визначення, що відповідає міжнародній практиці.

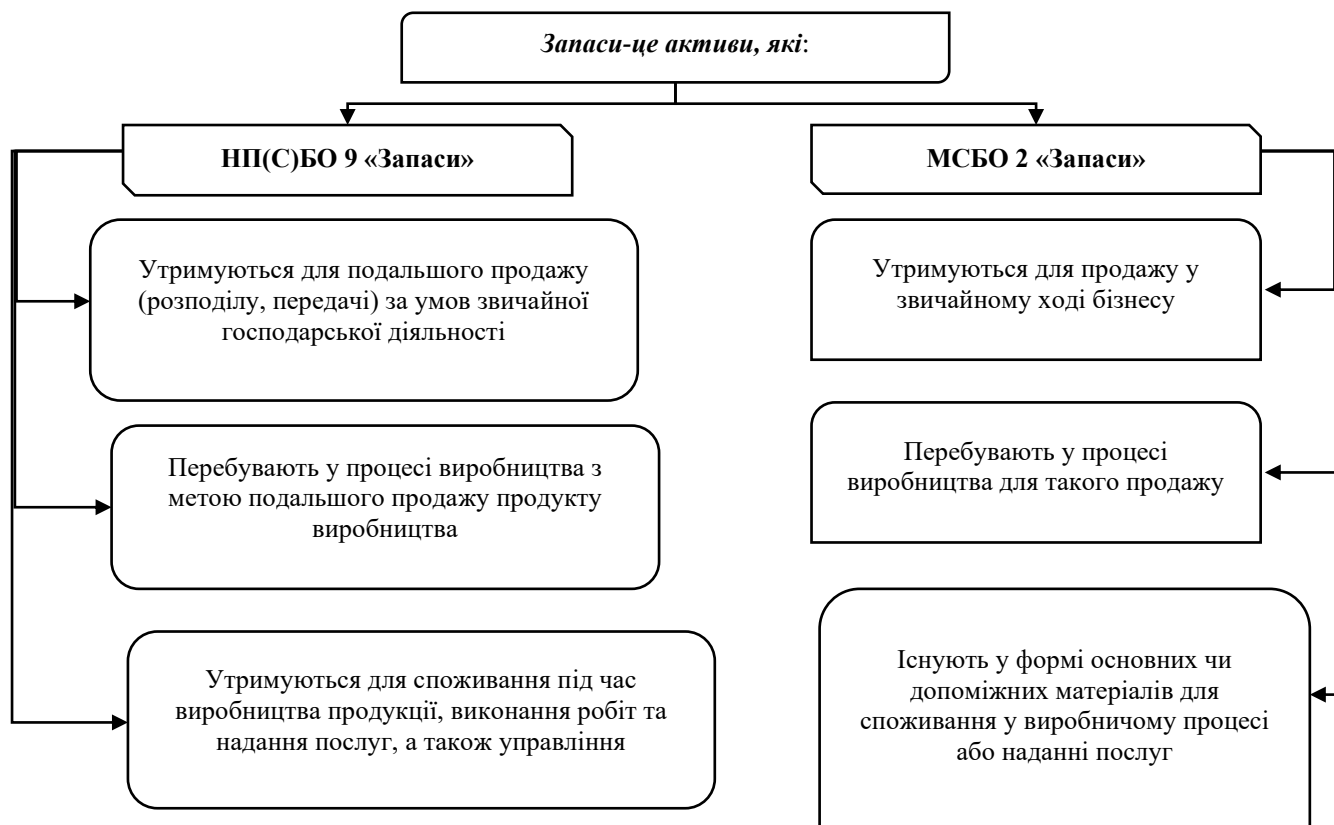

Рисунок 1.1 – Визначення категорії «запаси» у національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку

Джерело: сформовано автором на основі [20,23]

Запаси входять до складу виготовленої продукції або підтримують безперервність виробництва. З їхньою допомогою забезпечується стабільність функціонування компанії, а їхнє раціональне управління є необхідною умовою для досягнення економічної ефективності. В цілому запаси можна поділити на виробничі та товарні. Виробничі запаси, які купують або виготовляють самостійно, призначені для подальшої переробки у процесі виробництва. Вони можуть повністю споживатися у технологічному процесі, змінювати свою форму, входити

до складу виробів чи лише сприяти їх виготовленню, не становлячись при цьому частиною їхньої маси. Товарні ж запаси у свою чергу, є готовою продукцією, придбаною для подальшого продажу без суттєвих змін. Всі запаси незалежно від статусу готовності, методу отримання/придбання, місця їхнього розташування, враховуються на балансі підприємства.

У системі бухгалтерського обліку виробничі запаси на ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» регулюються згідно з положеннями стандарту НП(С)БО 9 «Запаси» [23], що включає в себе матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг. До складу запасів відносяться: сировина, матеріали, комплектуючі, запасні частини, незавершене виробництво, готова продукція, швидкозношувані та малоцінні продукти (МШП), а також біологічні активи та сільськогосподарська продукція. Водночас, норми стандарту не застосовуються до будівельних контрактів, фінансових активів, біологічних активів (якщо такі оцінені за справедливою вартістю) та корисних копалин, оцінених за чистою вартістю реалізації.

Для організації синтетичного бухгалтерського обліку наявності і руху виробничих запасів на підприємствах використовується рахунок 20 «Виробничі запаси» за субрахунками (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Субрахунки рахунку 20 "Виробничі запаси"

Джерело: сформовано автором на основі [4 с. 212, 19 с. 3]

Збільшення вартості запасів відображається за дебетом рахунка, зменшення ,відповідно- за кредитом. Первісна вартість запасів буде залежати від способу їхнього отримання, це може бути як: придбання, виготовлення власними силами, отримання, як внеску до статутного капіталу чи безоплатне одержання. У первісну вартість виробничих запасів включаються витрати на закупівлю, мита, податки, транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) та інші витрати, пов'язані з доставкою до місця використання. Транспортно-заготівельні витрати, в свою чергу, будуть включати в себе витрати на заготівлю запасів, оплату тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх безпосереднього включення в виробництво, враховуючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів.

Таким чином, виробничі запаси є важливою складовою виробничого процесу. виступаючи носіями вартості, яка переноситься на готову продукцію. Як частина оборотних активів, вони перебувають в постійному русі, забезпечуючи стабільність виробництва і безпосередньо прибутковість підприємства. Ефективне управління запасами сприяє раціональному їхньому використанні, зниженні витрат і формуванні достовірної інформації для фінансового обліку і управлінських рішень.

1.2. Визнання, оцінка та класифікація виробничих запасів суб'єкта господарювання

Класифікація виробничих запасів є важливою частиною управління запасами в підприємстві. Вона дозволяє систематизувати їх за різними ознаками, що є необхідним для їхнього оптимального управління. Так, раціональна організація бухгалтерського обліку виробничих запасів вимагає економічно обґрунтованої класифікації цих запасів. Зокрема, виробничі запаси можуть бути: придбаними чи самостійно виготовленими виробами, які підлягають подальшій обробці. В процесі

виробництва вони можуть мати різний ступінь використання включаючи як повне споживання (сировина і матеріали), зміну форми (фарби, мастильні матеріали), входження до складу виробу без зовнішніх змін (комплектуючі, запасні частини) або сприяння виробничому процесу (малоцінні швидкозношувані продукти).

Економічна класифікація виробничих запасів базується на їхньому значенні для виробничого процесу. Основні матеріали формують базу майбутньої продукції, в той час як допоміжні матеріали використовуються для надання властивостей виробам або підтримки виробничого процесу. Виробничі запаси є важливою складовою ресурсного забезпечення діяльності підприємства, оскільки вони безпосередньо впливають на ефективність бізнес-процесу та фінансові результати.

Основним видом діяльності ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» є виробництво та реалізація м'ясної продукції, зокрема курятини, а також вирощування зернових культур для забезпечення власної сировинної бази. Виробничі запаси ПрАТ «МХП» включають різні складові, необхідні для забезпечення безперебійного виробничого процесу. Їх можна поділити на такі категорії :

- Сировина і матеріали (зерно, комбікорми, біодобавки, допоміжні матеріали);
- Напівфабрикати (заготовки м'ясної продукції, кормові суміші, субпродукти);
- Паливно-мастильні матеріали (дизельне паливо, бензин, мастила, технічні рідини);
- Тара й упаковка (контейнери, коробки, пакувальні матеріали для готової продукції);
- Інші виробничі запаси, пов'язані з допоміжними процесами.

Виробничі запаси ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» обліковуються на рахунку 20 «Виробничі запаси», де ведеться аналітичний облік за окремими групами запасів. Надходження запасів відображається за дебетом рахунку, а їхнє використання списується на кредит з подальшим віднесенням на відповідні витрати до цільової призначення. Наприклад, витрати, пов'язані з

виробництвом продукції, переходять на рахунок 23 «Виробництво», а загальновиробничі витрати – на рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» відповідно. Оскільки різні види запасів виконують різні функції у виробничому процесі, їхнє визначення вимагатиме застосування різних методик, таких як: норми споживання, оптимальні партії поставок, правила зберігання та інші. Для зручності на практиці прийнято класифікувати їх у окремі групи. Відповідно до цієї класифікації у компанії організовується аналітичний облік, використовуючи субрахунки до рахунку 20 «Виробничі запаси».

Класифікація запасів на рахунки для кожного підприємства залежить від їхньої участі в процесі виробництва або надання послуг. Наприклад, машини й обладнання, які є основними засобами для підприємств, які їх купують, до моменту продажу будуть вважатися запасами для підприємства, яке їх виробляє (запаси готової продукції). Матеріали класифікують на групи і підгрупи з урахуванням технічних ознак, таких як найменування, тип, сорт, розмір, тощо. Така класифікація відображається в номенклатурі на підприємстві, яка передбачає собою систематизований перелік матеріалів.

Облік матеріальних цінностей організовується за назвою (видами) сировини і матеріалів. В межах кожного виду проводиться подальший розподіл за розділами, типами, сортами, окремими найменуваннями, тобто за окремими номенклатурними номерами. Крім того, бухгалтерський облік включатиме в себе одиниці виміру кількості та якості, а також історичну собівартість. Важливо, що для правильної організації обліку виробничих запасів особливе значення має їх науково обґрунтована класифікація [28]. Так запаси можна класифікувати за наступними ознаками, як наведено на прикладі на рис. 1.3.

Для точного визначення кількісних та якісних показників економічної діяльності підприємства приділяються велике значення науковим методам їх обчислення, зокрема при оцінці запасів. Оцінка запасів- це спосіб вираження їх у грошовому вимірнику, а саме процес оцінювання полягає у проведенні факту господарського життя у відповідність з комплексом уявлень про ці факти [5 с. 64]. Результати застосування різних методів оцінки вартості запасів залежать від

системи бухгалтерського обліку, що використовується на підприємстві.

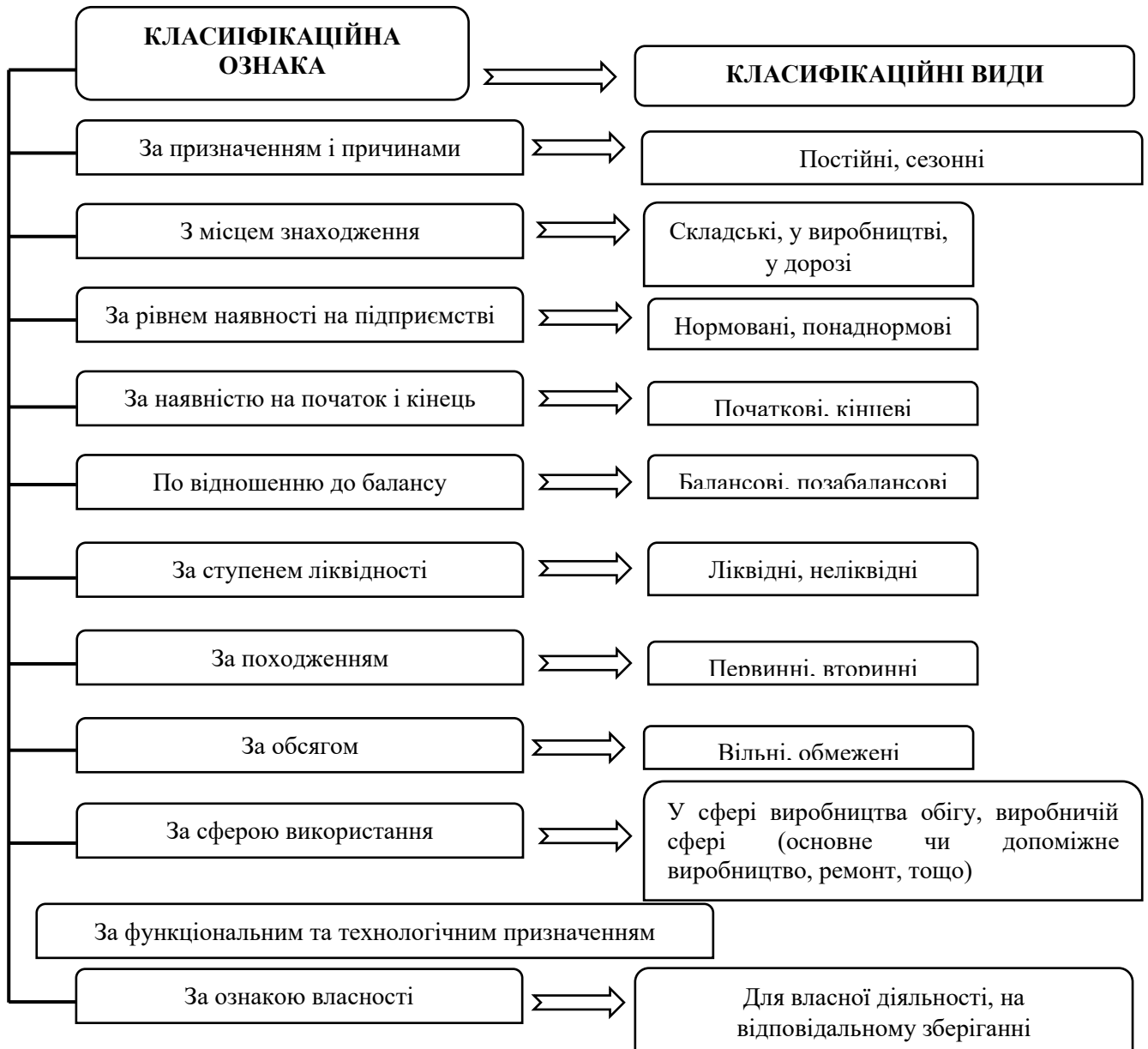

Рисунок 1.3 – Класифікація запасів на підприємстві за основними ознаками
Джерело: сформовано автором на основі [28]

При отриманні або виготовленні запасів, їхнє включення до балансу здійснюється за первісною вартістю. Первісна вартість одного й того ж виду запасу може відрізнятися, і така різниця може бути обумовлена методом отримання запасів на підприємство. У практичній діяльності виокремлюють такі способи отримання виробничих запасів: їхнє придбання за грошові кошти, отримання в результаті обміну на подібні запаси (неподібні запаси), виготовлення власними силами, внесення до статутного капіталу, отримання безоплатно [6 с. 93]. Вибір

конкретного методу буде залежати від цілей компанії та подальшого призначення таких виробничих запасів. Якщо запаси призначені для власних потреб, то найбільш доцільним методом їх оцінки на момент отримання буде оцінка за собівартістю. У випадку, якщо запаси призначені для продажу, їх краще обліковувати за ринковою вартістю.

Первісна вартість запасів – це сума всіх витрат, пов'язаних з їхнім придбанням, доставкою та підготовкою до використання. Для запасів, придбаних за плату, первісна вартість складатиметься з таких витрат, які показано на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 – Витрати в складі первісної вартості

Джерело: створено автором на основі [40 с. 92]

Важливо зазначити, що сума транспортно-заготівельних витрат, яка узагальнюється на окремому субрахунку рахунків обліку запасів, щомісячно розподіляється між залишком запасів на кінець звітного місяця та вартістю запасів, що прибули та вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані, тощо) протягом звітного місяця. Визначення суми ТЗВ, що відноситься до вибулих запасів, здійснюється у вигляді формули (1.1 та 1.2):

$$\text{ТЗВ вибулих} = \overline{\text{ТЗВ \%}} * \text{Вартість вибулих запасів} . \quad (1.1)$$

де, $\overline{\text{ТЗВ}} \%$ - середній відсоток транспортно-заготівельних витрат, з урахуванням відображення на відповідних рахунках обліку, які ілюструють вибуття цих запасів.

$$\overline{\text{ТЗВ}} \% = \frac{\text{ТЗВ}_{\text{на початок місяця}} + \text{ТЗВ}_{\text{за звітний місяць}}}{\text{Залишки запасів}_{\text{на початок місяця}} + \text{Запаси}_{\text{що надійшли за звітний місяць}}} * 100\% \quad (1.2)$$

Чиста вартість реалізації запасів- це очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їхнього виробництва та реалізацію. Запаси відображаються за чистою вартістю реалізації, коли їхня ціна знижена на дату балансу, або ж вони зіпсовані, застаріли та іншим чином втратили очікувану економічну вигоду. Чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці запасів вирахуванням з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва і збут [8 с.24].

Тобто, по НП(С)БО 9 можна зробити таку таблицю стандартів, щодо оцінки вартості запасів при надходженні, вибутті на дату балансу (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Стандарти, щодо оцінки вартості запасів при надходженні, вибутті, на дату балансу.

ВИД ОЦІНКИ	СУТНІСТЬ ОЦІНКИ
<i>Оцінка запасів при надходженні</i>	Собівартість формується з таких витрат: 1) при придбанні у постачальника: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; 2) суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати; 3) при виготовленні власними силами: витрати, що утворюють виробничу собівартість, визначену за НП(С)БО 16 «Витрати»; 4) при внесенні до статутного капіталу: справедлива вартість, погоджена із засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості запасів, придбаних у постачальника; при безоплатному отриманні: справедлива вартість;
<i>Оцінка запасів при надходженні</i>	5) при отриманні у результаті обміну на подібні активи: балансова вартість переданих запасів; при отриманні в результаті обміну на неподібні активи: справедлива вартість отриманих запасів.
<i>Оцінка запасів при вибутті</i>	Собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, нормативні затрати, ціна продажу.
<i>Оцінка запасів на дату балансу</i>	Найменша з двох оцінок: первісна вартість або чиста вартість реалізації

Джерело: побудовано автором на основі [31,42]

Класифікація і оцінка виробничих запасів є важливими аспектами фінансового управління для будь-якого підприємства. Класифікація дозволяє структурувати запаси за різними ознаками, що допомагає управлінцям краще розуміти їхню природу та використовувати ефективні стратегії управління ними. Оцінка запасів визначає їхню вартість у грошовому вимірі, що є важливим для фінансової звітності та прийняття управлінських рішень. Правильна класифікація дозволяє ефективно організувати облік запасів, адаптувати стратегії управління відповідно до їхньої ролі у виробничому процесі та забезпечити оптимальний рівень запасів для безперебійного функціонування підприємства.

Оцінка виробничих запасів дозволяє отримати об'єктивну інформацію про їхню вартість, що є важливим для фінансової звітності та прийняття управлінських рішень. Використання різних методів оцінки дозволяє уникнути помилок у відображенні вартості запасів та забезпечити їхню достовірність на балансі підприємства. Отже, як класифікація та і оцінка виробничих запасів є ключовими процесами, які допомагають компаніям ефективно управляти їхніми ресурсами та забезпечувати стабільність та успішність діяльності.

1.3. Облік наявності виробничих запасів, особливості їх документального оформлення

Зазвичай запаси, які підприємство придбає, не негайно використовуються у виробництві або інших операційних процесах. Протягом певного часу вони зберігаються у спеціально відведених приміщеннях, таких як склади або комори. Склади можуть бути загальними або спеціалізованими за призначенням, такими як центральні, проміжні, експедиторські, тощо. Одним із ключових етапів управління виробничими запасами є організація облікового процесу, що забезпечує точне відображення руху та стану запасів на всіх стадіях господарської діяльності. Ефективність цього процесу безпосередньо впливає на прийняття управлінських

рішень, контроль за витратами та забезпечення безперервності виробництва. Технологія облікового процесу на підприємстві охоплює низьку взаємопов'язаних етапів, кожен з яких має важливе значення для досягнення загальної ефективності обліку. Приклад такої організації поетапно наведений на рис. 1.5.

Рисунок 1.5 – Технологія облікового процесу виробничих запасів на підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі [27]

ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» є одним із лідерів агропромислового сектору України, основною діяльністю якого є виробництво та реалізація м'ясної продукції, зокрема курятини, а також вирощування зернових культур для забезпечення власної сировинної бази. Враховуючи той факт, що ПрАТ «МХП» здійснює діяльність у сфери агровиробництва, важливим аспектом фінансового обліку у них є визнання та оцінка виробничих запасів.

Для обліку виробничих запасів ПрАТ «МХП» застосовує такі підходи:

✓ Підхід, заснований на фактичному використанні- виробничі запаси визнаються як активи до моменту їх фактичного використання у виробничому

процесі. Наприклад, зерно та комбікорми враховуються на балансі підприємства до моменту їхнього списання для годівлі птиці.

✓ Підхід, заснований на загальній вартості запасів- облік запасів ведеться за первісною вартістю, яка включає витрати на придбання, транспортування та зберігання. Наприклад, витрати на зберігання сировини (зернових культур) на елеваторах можуть бути капіталізовані в собівартість виробничих запасів.

Враховуючи специфіку діяльності, ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» може застосовувати різні підходи до обліку запасів у залежності від їхнього виду та використання. Так, для кормів і ветеринарних препаратів застосовується перший підхід, тоді як для допоміжних матеріалів та тари- другий підхід. Важливість обліку наявності виробничих запасів- полягає в тому, що такі запаси становлять суттєвий актив для підприємства та можуть впливати на його фінансове становище. Таким чином, облік наявності виробничих запасів- це система збирання, обробки та узагальнення інформації про їхнє надходження, вибуття та залишки. Такий облік матиме значення для:

- забезпечення контролю за збереженням запасів;
- розрахунку собівартості продукції;
- прийняття управлінських рішень щодо формування та використання запасів.

Сьогодні є актуальними декілька варіантів бухгалтерського обліку виробничих запасів підприємства:

- *сортний* – кожен вид виробничих запасів обліковують як у натуральному, так і в грошовому виразі (обліковують в картці аналітичного обліку);
- *партійний* – запаси групують у партії за номенклатурними номерами, і формується склад, на який складають оборотні відомості в натуральному і грошовому виразі;
- *сальдовий* – метод, що характеризується складанням карток складського обліку, за допомогою яких працівники бухгалтерії періодично роблять звірку даних зі складом [37 с. 2].

Для здійснення повноцінного обліку виробничих запасів на ПрАТ «МХП»

застосовується система первинної документації, що забезпечує достовірне відображення всіх операцій з надходження, зберігання, внутрішнього переміщення та використання запасів. Під час оприбуткування та видачі запасів використовують різні документи, такі як: накладні, ордери, картки та акти. Запаси мають зберігатися на централізованих складах, на яких працюють матеріально-відповідальні особи. Основні форми первинних документів, які використовуються в обліку виробничих запасів на підприємстві, наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Перелік форм первинних документів для обліку виробничих запасів, які є рекомендованими для використання в обліковій практиці

№	Назва документа	Форма	Призначення документа
1	Картка складського обліку	Ф. № М-12	Застосовується для оперативного обліку руху та залишків запасів на складі (коморі)
2	Матеріальний ярлик	Ф. № М-16	Використовується для маркування матеріалів за місцем зберігання, служить паспортом цінностей
3	Реєстр приймання – здачі документів	Ф. № М-13	Реєстрація прибуткових і видаткових документів, що здаються до бухгалтерії
4	Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Ф. № М-14	Контроль взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку запасів
5	Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від норм	Ф. № М-18	Складається у разі виявлення розбіжностей залишків із нормами запасу (перевищення або нестача)
6	Матеріальний звіт	Ф. № М-19	Складається матеріально відповідальною особою; відображає рух і залишки запасів за певний період
7	Відомість обліку насіння та посадкового матеріалу	Внутрішня форма ПрАТ «МХП»	Застосовується для обліку залишків насіння в аграрних підрозділах
8	Акт перевірки залишків кормів у кормоцехах/на фермах	Внутрішня форма ПрАТ «МХП»	Оформлюється в системі щомісяця для відображення облікових та фактичних залишків кормів
9	Електронний акт інвентаризації в системі SAP або 1С	Внутрішня електронна форма обліку	Формується за результатами інвентаризації запасів; зберігається в електронній системі підприємства
10	Журнал оперативного обліку залишків на складах	Внутрішній журнал	Ведеться щоденно відповідальними особами для контролю залишків на кожному складі/коморі
11	Відомість обліку тари та упаковки	Внутрішня форма ПрАТ «МХП»	Облік наявності тари (ящиків, мішків, палет) для виробничих і логістичних потреб

Джерело: сформовано автором на основі [27 с. 5, 30]

При цьому важливо врахувати, що налагоджений виробничий процес та порядок в документації є обов'язковими умовами для ефективного управління запасами. Для оптимізації обліку виробничих запасів може бути використаний окремий розроблений економічний механізм. Контроль запасів в межах

підприємства здійснюється різними учасниками, включаючи керівників, спеціалістів, керівників виробничих підрозділів, а також осіб, відповідальних за матеріальні ресурси. Перевірка умов зберігання і стану матеріальних ресурсів переважно відбувається під час інвентаризації, а також при систематичних перевірках у процесі поточного контролю. Послідовність проведення внутрішнього контролю наведено на рис. 1.6.

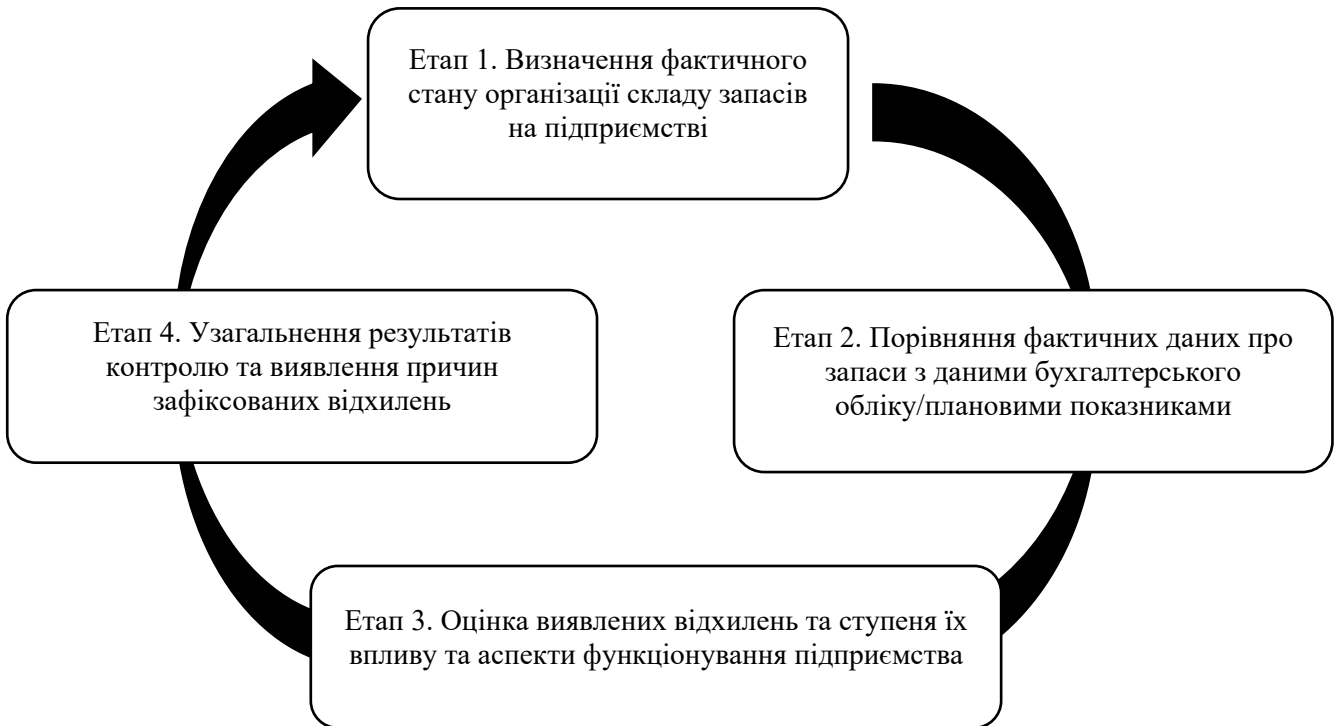

Рисунок 1.6 – Етапи внутрішнього контролю виробничих запасів на підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі [32 с.5]

Для ефективного розроблення та впровадження системи внутрішнього контролю компанія повинна обґрунтувати свої ухвалені рішення. Такі управлінські рішення представляють собою результат вибору суб'єктом господарювання конкретних дій, спрямованих на вирішення визначеної задачі в існуючій або прогнозованій ситуації. Один із методів контролю над операціями з виробничими запасами включає в себе аудит. Аудит виробничих запасів реалізується за двома аспектами: перевіркою їх фактичної наявності через інвентаризацію та перевіркою правильності оцінки запасів у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності.

У контексті першого аспекту інвентаризація – це метод контролю, що включає в себе перевірку наявності та стану об'єкта за допомогою огляду,

підрахунку, зважування. тощо [7]. Це забезпечує документальне підтвердження наявності, стану та оцінки запасів, основних засобів, з метою підтвердження достовірності облікових даних та звітності. Нормативно-правові акти не визначають конкретну методику інвентаризації, залишаючи це на вирішення аудитора. Готуючись до цієї процедури, аудитор має визначити кількість об'єктів, що підлягають перевірці, дослідивши технологію виробництва та структуру підприємства. Інвентаризація може бути проведена як суцільно на всіх об'єктах, так і за вибіркоким методом.

Інвентаризаційний процес варто розглядати як послідовність етапів. кожен з яких включає інвентаризаційні процедури, що, в свою чергу, базуються на конкретних інвентаризаційних прийомах. Такі процедури- це системи методичних дій, які застосовуються аудитором, або перевіряючою особою, для дослідження об'єкта інвентаризації. конкретизуючи зміст інвентаризаційного процесу. Інвентаризаційні прийоми, в свою, чергу, є сукупністю специфічних дій, проведених під час окремих процедур для визначення фактичної наявності, стану та якісних характеристик об'єктів інвентаризації.

Інвентаризація виробничих запасів на ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» є обов'язковою процедурою, що здійснюється відповідно до положень чинного законодавства України та внутрішніх нормативних документів підприємства. Вона передбачає фактичну перевірку наявності матеріальних цінностей на складах, у виробничих цехах, у відповідальних осіб, а також у дорозі чи на зберіганні у сторонніх організацій. Оформлення інвентаризації здійснюється як у паперовому, так і в електронному вигляді- з використання корпоративних облікових систем, зокрема SAP або 1С . Процес проведення інвентаризації на підприємстві ПрАТ «МХП» можна побачити на рис. 1.7.

У разі виявлення нестач чи надлишків можуть додатково складатися акти на списання. службові пояснення відповідальних осіб, а також накази керівника про подальше врегулювання відхилень. Якщо під час інвентаризації виявляються порушення або невідповідності, ініціюються додаткові перевірки або заходи щодо усунення причин таких відхилень. Таким чином, процедура інвентаризації на

ПрАТ «МХП» є багаторівневою та інтегрованою в загальну систему контролю за ефективним управлінням виробничими запасами, що сприяє оптимізації процесів і підвищенню рівня надійності внутрішнього контролю.

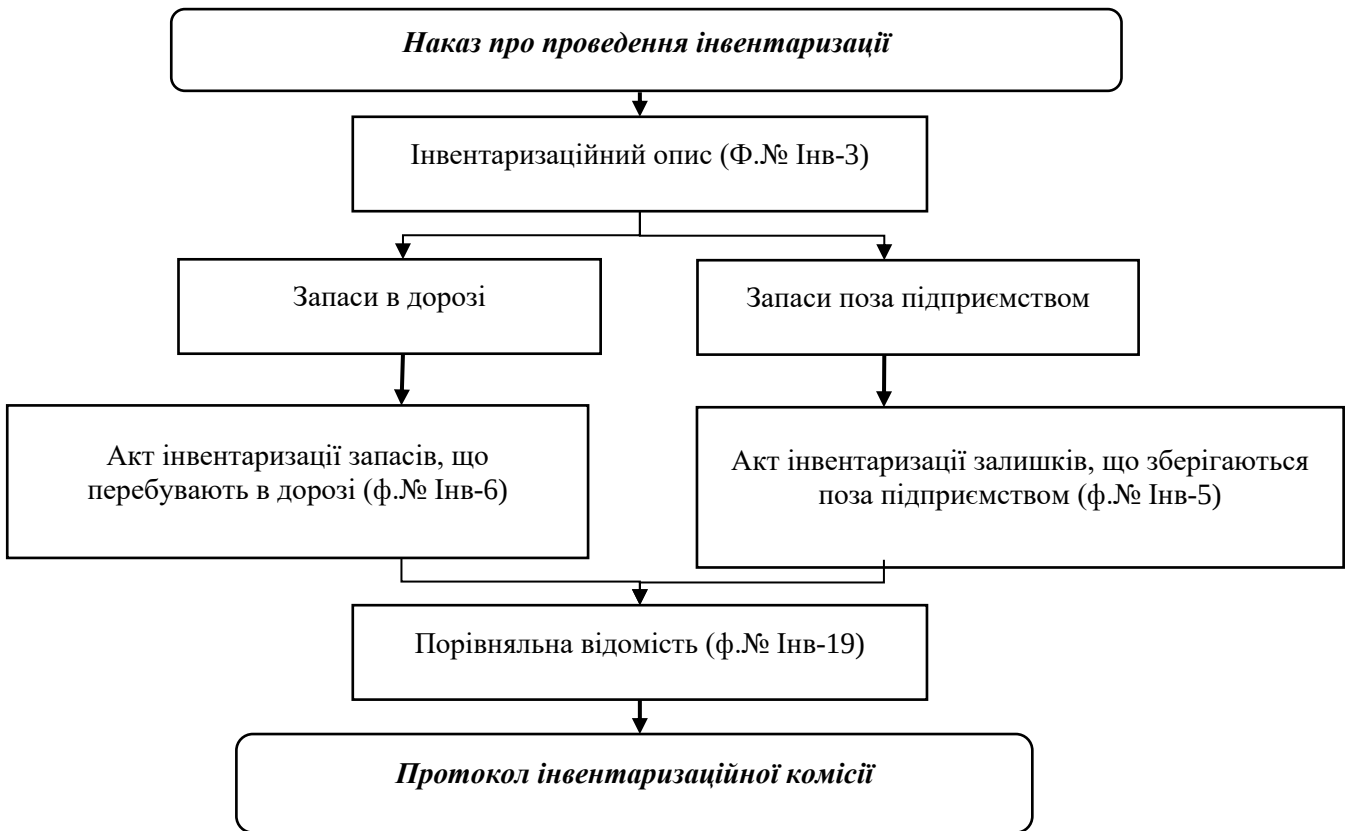

Рисунок 1.7 – Процес інвентаризації і її документальне оформлення на ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)»

Джерело: створено автором самостійно на основі [7, 30]

Ефективне використання запасів може сприяти зниженню собівартості виробництва та підвищенню прибутку підприємства через зниження ціни на виробництво продукції. Для успішної організації бухгалтерського обліку запасів на підприємствах важливо мати раціональну організацію складського господарства, розроблену номенклатуру запасів, інструкцію з обліку, адекватне групування та класифікацію запасів та встановлення норм витрачання виробничих запасів. Ключову роль в організації обліку запасів відіграє також налагоджена система складського обліку. Забезпечення правильного розміщення та організації матеріалів на складах дозволяє ефективно вести облік в бухгалтерії. Одним із шляхів оптимізації оперативного та складського обліку запасів є автоматизація документів, їхнього обігу та системи оформлення, реєстрації та обробки

інформації.

Поліпшення інформаційного забезпечення управління сприяє впровадженню електронного документообігу на підприємствах, що суттєво спрощує завдання бухгалтерії у створенні та обробці документів. Рівень достовірності, ефективності та точності обліку запасів визначається якістю та чуткістю організації такого електронного обігу. Процес цього в складському обліку виробничих запасів повинен базуватись на інтегрованій обробці облікової інформації, що включає в себе створення та аналіз первинних документів.

Важливо зазначити, що на саму дату балансу запаси слід відображати в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності за меншою з двох оцінок: за первісною вартістю чи за чистою вартістю реалізації. Придбанні або виготовлені запаси включаються до балансу за їх первісною вартістю, але з ростом чи спадом цін на товари внаслідок різноманітних причин, таких як псування чи сезонні коливання попиту, компанії можуть вирішити переоцінити свої надбані активи. При цьому, починаючи з певної дати, підприємства можуть самостійно визначати яким чином буде здійснюватися оцінка запасів на дату балансу відповідно до НП(С)БО. Рішення про уцінку або дооцінку запасів приймає керівник підприємства, який може призначити комісію для проведення оцінки та складання переліку запасів, які підлягають переоцінці. Важливо провести інвентаризацію для повної об'єктивності процесу.

Сама ж можливість дооцінки передбачена національними положеннями НП(С)БО 9 «Запаси» [23], які дозволяють визнавати інший операційний дохід зі збільшенням вартості раніше уцінених запасів, якщо чиста вартість реалізації зростає. Сума доходу від дооцінки відображається за кредитом субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності» в кореспонденції з дебетом рахунків обліку запасів. Важливо зауважити, що бухгалтерські правила обмежуються уцінкою первісної балансової вартості запасів і не містять вказівок щодо дооцінки. При цьому дооцінку можна застосовувати тільки до вже уцінених запасів, а сума дооцінки не може перевищувати суму попередньої уцінки. Приклад проведення бухгалтерського обліку уцінки та дооцінки запасів наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Відображення в обліку операцій з уцінки та дооцінки запасів

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		ДТ	КТ
У періоді уцінки товару			
1	Здійснено уцінку товару	946	281
2	Суму уцінки списано на фінансовий результат	791	946
У періоді дооцінки товару			
3	Відображено суму збільшення чистої вартості реалізації (дооцінку)	281	719
4	Суму дооцінки списано на фінансовий результат	719	791

Джерело: створено автором.

Головною метою придбання запасів для компанії є їхнє використання у власній господарській діяльності. Це включає в себе різноманітні цілі, такі як: виробництво продукції, задоволення загальновиробничих потреб, виправлення браку, забезпечення збуту, будівництво та ремонт основних засобів. Одним із ключових елементів витрат у операційній діяльності є матеріальні витрати, які відображаються на рахунку 80 за структурою класу «Витрати за елементами» згідно з Інструкцією №391. Відпуск запасів для виробництва продукції відображається в бухгалтерському обліку відповідно до встановлених стандартів, зокрема НП(С)БО 9 «Запаси» [23] та НП(С)БО 16 «Витрати» [24]. Прямі матеріальні витрати, що включають вартість сировини, основних матеріалів та інших компонентів виготовлюваної продукції, увійшовши в склад виробничої собівартості, показуються на рахунку 23 «Виробництво» в кореспонденції з рахунками обліку запасів (20, 22, 28, інші) та їхніми субрахунками. Якщо використовуються рахунки класу 8, то витрати можуть бути відображені на відповідному субрахунку рахунка 80 перед списанням на рахунок 23 «Виробництво».

У процесі зберігання запасів можуть виникати нестачі, які можна класифікувати на два види:

- ті, що відбуваються в межах норм природнього збитку;
- ті, що перевищують норми природнього збитку [6 с. 60].

Якщо на власному складі підприємства виявлені наднормативні нестачі, може виникнути питання щодо матеріальної відповідальності працівника, який

винен у таких різницях. Щодо нестач у межах норм природнього збитку, то працівника можна притягти до матеріальної відповідальності лише у випадку, якщо власник доведе, що ця нестача не є природною, а була спричинена неправомірними діями працівника. У випадку виявлення нестач в межах природних норм у цехах, їх вартість включається до загальновиробничих витрат відповідно до положень НП(С)БО 16. В інших ситуаціях вартість списаних запасів, незалежно від того, чи є нестача природною чи наднормовою, включається до складу інших операційних витрат і обліковується за дебетом субрахунку 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» в кореспонденції з кредитом рахунків обліку запасів.. Запаси, які виявляються відсутніми чи зіпсованими, підлягають списанню з балансу підприємства. Це обумовлено тим, що такі активи більше не можна використати за призначенням, і вони не принесуть економічних вигод у майбутньому.

Важливо враховувати, що облік товарів за цінами продажу списується відповідна сума торгової націнки, яка включена до їх вартості. Сума псування і нестач понад природньої норми одночасно із списанням на втрати фіксується за дебетом позабалансового субрахунку 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей». Ці суми обліковуються до встановлення винуватця псування (нестачі). Після визначення винної особи сума втрат списується з субрахунку 072 одночасно з визнанням заборгованості винної особи і виникненням доходу. У випадку, якщо винна особа не встановлена, тоді сума витрат повинна бути утримана на субрахунку 072 не менше терміну позовної давності (зазвичай, не менше 3 роки) з моменту встановлення факту псування (нестачі) [6 с. 91].

Списані зіпсовані запаси і наднормативні нестачі розглядаються як не пов'язані з господарською діяльністю. У зв'язку з цим підприємство зобов'язане нараховувати «компенсуючі» податкові зобов'язання з ПДВ на ці запаси, виходячи з їх вартості придбання. Важливо при цьому враховувати, що в даній ситуації не визначається, не стягується відшкодування збитку від винних осіб. Нестачі запасів у межах природних норм вважаються витратами нормальними і є результатом господарської діяльності. Тому, не потрібно нараховувати податкові зобов'язання

з ПДВ на вартість цих цінностей, яких виявилось недостатньо саме в межах «природних» норм (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Відображення в обліку операцій з втрати запасів

№	Зміст господарської діяльності	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Списано балансову вартість зіпсованого товару і виявленої нестачі	947	281
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з купівельної вартості зіпсованих запасів і наднормативних нестач	947	641/ПДВ
3	Відображено в позабалансовому обліку суму втрат від псування і наднормативних нестач до встановлення винних осіб	072	—
4	Віднесено на фінансовий результат втрати від псування і нестач товару	791	947
5	Списано з позабалансового обліку суму збитків після закінчення строку позовної давності	—	072

Джерело: створено автором.

Основна мета придбання запасів полягає у їхньому використанні в рамках власної господарської діяльності, що охоплює виробництво продукції, задоволення загальновиробничих потреб, забезпечення збуту та інші економічні цілі. Введення бухгалтерського обліку наявності виробничих запасів відбувається відповідно до встановлених положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Облік включає в себе: визначення первісної вартості запасів, їх уцінку або дооцінку відповідно до потреб підприємства та вимог законодавства. Матеріальні витрати, пов'язані із споживанням запасів у виробничому процесі, включаються до загальної вартості виробництва продукції (собівартості). Вони включають в себе: сировину, матеріали та інші компоненти, що прямо пов'язані із конкретним виробничим об'єктом. А уцінка і дооцінка запасів можуть здійснюватися у випадках змін вартості запасів, таких як псування або сезонні коливання споживчого попиту. Компанія обов'язково має використовувати указані процедури виключно в випадках передбачених встановленими положеннями (стандартами) для проведення таких процедур. Основними національними стандартами, що регулюють бухгалтерський облік цих процесів в Україні є: НП(С)БО 9 «Запаси» та НП(С)БО 16 «Витрати». Узагальнюючи, можна сказати, що облік наявності виробничих запасів є ключовою складовою бухгалтерського обліку підприємства, допомагаючи забезпечити

ефективне управління запасами та забезпечити необхідні ресурси для виробничого процесу та економічної діяльності.

1.4. Облік операцій з надходження виробничих запасів, їх документування

Запаси можуть надійти на підприємство різними шляхами, основні і найрозповсюдженіші з джерел надходження виробничих запасів можна побачити на рис. 1.8. Організація обліку операцій з надходження виробничих запасів передбачає чітке документальне оформлення кожного етапу руху матеріальних ресурсів: від моменту їх придбання чи отримання до передачі у виробництво або інше використання. Документування таких операцій здійснюється за допомогою первинних бухгалтерських документів, які підтверджують факт постачання, кількість, якість та вартість отриманих запасів. Запаси, що надходять від постачальників, супроводжуються такими документами, як накладні на відпуск товарно-матеріальних цінностей, податкові накладні, рахунок-фактура.

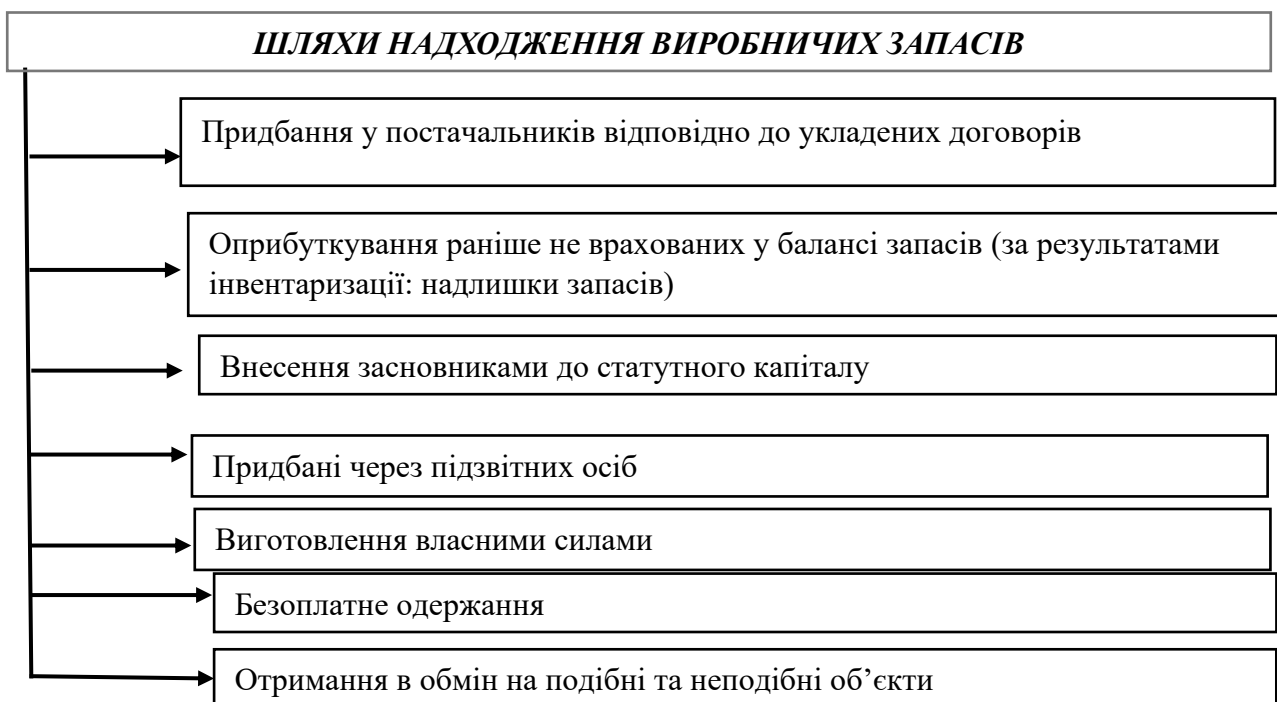

Рисунок 1.8 – Джерела надходження виробничих запасів
Джерело: створено автором на основі [36 с. 4]

Зокрема, на великих агропромислових підприємствах, таких як ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)», крім стандартних форм, застосовуються внутрішні регламенти та документи: акти переміщення, заявки на закупівлю, внутрішні журнали обліку, - що сприяють автоматизації обліку, контролю та управління запасами в рамках електронних систем. Матеріально-відповідальна особа (завідувач складу, комірник, тощо), приймаючи запаси на склад, здійснює перевірку відповідності даних документів постачальника фактичній наявності цінностей. У разі повної відповідності здійснюється оприбуткування запасів, тобто прийняття їх на зберігання. Це підтверджується складанням прибуткового ордера (форма № М-4) . Основна первинна документація представлена в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Приклади первинної документації для обліку запасів

Назва документа	Форма	Призначення
1	2	3
Товарно-транспортна накладна	№1-ТН	Використовується при автотранспортних перевезеннях і є єдиним для всіх учасників транспортного процесу. Призначена для обліку ТМЦ на шляху їх переміщення, розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи, може бути використана для списання ТМЦ, оприбуткування, складського та бухгалтерського обліку. Буває в паперовій або електронній формі. Комбінований документ, що складається з трьох частин: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація.
Рахунок-фактура	№63	Розрахунковий документ, що виписується постачальником на ім'я покупця на кожен партію відвантажених запасів. Інформує покупця про виробничі запаси, які йому пропонується оплатити.
Накладна на відпуск ТМЦ	№М-20	Документ і підстава для списання ТМЦ, для оприбуткування їх підприємством-одержувачем. Також використовується для внутрішнього обліку.
Довіреність	№М-2	Застосовується для отримання виробничих запасів від постачальника через довірену особу.
Акт закупки ТМЦ	Внутрішня форма	Застосовується при закупівлі запасів підзвітними особами підприємства.
Журнал обліку вантажів, що надійшли	№М-10	Реєстрація транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів і їх оприбуткуванням на склад.
Прибутковий ордер	№М-4	Документ для обліку матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або після переробки.
Акт про приймання матеріалів	№М-7	Складається при розбіжностях по кількості або якості виробничих запасів із супровідними документами, а також при відсутності документів.
Акт внутрішнього переміщення запасів	Внутрішня форма ПрАТ «МХП»	Використовується для обліку переміщення виробничих запасів між підрозділами підприємства або складами.
Заявка на закупівлю ТМЦ	Внутрішня форма ПрАТ «МХП»	Внутрішній документ, який ініціює процес закупівлі — формується структурним підрозділом і погоджується з відповідальними особами.

Продовження табл. 1.5

1	2	3
Внутрішній звіт про надходження запасів	<i>Внутрішня форма ПрАТ «МХП»</i>	Внутрішній контрольний документ, який складається після фактичного приймання запасів на склад і передається до бухгалтерії.
Журнал обліку приймання запасів	<i>Внутрішня форма ПрАТ «МХП»</i>	Застосовується на складах підприємства для щоденного обліку всіх отриманих ТМЦ.
Відомість внутрішнього використання запасів	<i>Внутрішня форма ПрАТ «МХП»</i>	Відображає фактичне використання запасів за напрямками: виробництво, ремонт, обслуговування тощо.

Джерело: згруповано автором на основі [27 с. 5, 29]

Якщо фактична наявність цінностей не відповідає даним у документах постачальника при отриманні вантажу з транспорту (залізниці або пристані), тоді складається комерційний акт. У випадку приймання на склад складається акт приймання-передачі. Такі і схожі документи слугують підставою для подання претензій постачальнику чи транспортній організації. Якщо при отриманні запасів від постачальника немає наявних документів, запаси можуть прийнятися на базі акту. Такі поставки мають назву «невідфактуровані» [1 с. 5].

Оприбуткування запасів, що виробляються власними силами підприємства, документуються накладною, яка видається в двох примірниках. Один примірник використовується як прибутковий документ складу, а інший – як розхідний документ цеху, який передає невикористані матеріали, відходи виробництва, напівфабрикати та готову продукцію. Такі документи про оприбуткування є базою для ведення запасів в картках складського обліку, які є реєстром аналітичного обліку запасів на складі. Ці картки складського обліку складаються в бухгалтерії підприємства і передаються на склад. Записи про кожну операцію руху (надходження, вибуття, передача, списання, тощо) виконує комірник або завідуючий складом.

Важливі реквізити картки складського обліку включають: назву матеріалу, коротку технічну характеристику, номенклатурний номер, норму запасу, дату запису, номер документа, на підставі якого проведено оприбуткування або видачу матеріалу; від кого отримано або кому проведено видачу матеріалу, кількість надходження(вибуття) та залишок після кожної операції руху. Після отримання

запасів на склад, документи від постачальників разом із прибутковими ордерами передаються в бухгалтерію для реєстрації в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Таким чином, для оформлення надходження запасів використовуються різні документи, які складаються як постачальниками, так і покупцями. Постачальники відстежують виробничі запаси на шляху до покупця, тоді як покупці контролюють їх з моменту прийому до моменту реєстрації реалізації. Контроль за збереженням запасів досягається виконанням правил прийому товарів. правильним документальним оформленням, точним обліком операцій, пов'язаних з надходженням запасів і розрахунками по ним. Постачальник при відвантаженні запасів до підприємства, надсилає супровідні товарні документи покупцю для фактичної перевірки наявності запасів в замовленні.

Документи можуть бути доповнені платіжною вимогою, в якій постачальник зобов'язується вказувати дату і номер угоди, дату відвантаження запасів, номери товарних та інших документів, вид транспорту. Сума ПДВ виділяється окремо в платіжній вимозі та повинна бути сплачена покупцем. При доставці запасів залізницею, постачальник виписує накладну спеціальної типової форми, яка є супровідним документом і видається вантажоодержувачу на станції призначення. Для отримання вантажу компанія делегує матеріально-відповідальних осіб і видає їм довіреність встановленої форми та вантажну квитанцію. Термін дії довіреності, як правило, становить 10 днів. Після отримання запасів і прибуття їх на склад, матеріально-відповідальна особа повинна звітувати перед бухгалтерією про використання довіреності, пред'явивши документи постачальника та приходну накладну (прибутковий ордер), підтверджуючи цим надходження товарно-матеріальних цінностей на склад підприємства.

Згідно з Інструкцією щодо використання Плану рахунків бухгалтерського обліку, встановлено рахунок 20 «Виробничі запаси» (рис 1.9). Цей рахунок призначений для комплексного узагальнення інформації щодо наявності та руху різних видів запасів, таких як сировина та матеріали (включаючи ті, які знаходяться в дорозі чи в процесі переробки), будівельні матеріали, запасні частини, матеріали

для сільськогосподарського використання, паливо, тара та тарні матеріали, а також відходи основного виробництва.

20 «ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ»	
ДЕБЕТ	КРЕДИТ
САЛЬДО (початкове)	
• надходження запасів • дооцінка запасів	• витрачання на виробництво • відпуск на сторону • будівництво • переробка
ОБОРОТ ДЕБЕТОВИЙ	ОБОРОТ КРЕДИТОВИЙ
САЛЬДО (кінцеве)	

Рисунок 1.9 – Схематичне зображення рахунку 20 «Виробничі запаси»

Джерело: створено автором на основі [6, с. 94]

У випадку, якщо від постачальників надходять виробничі запаси, які не відповідають умовам угоди, підприємство має право відмовитися від оплати рахунків. Такі запаси приймаються за актом на відповідальне зберігання і їхній облік до моменту прийняття рішення про відправлення постачальнику або реалізацію ведеться на спеціальному позабалансовому рахунку 023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні».

Під час організації бухгалтерського обліку виробничих запасів можуть виникати проблеми. На прикладі підприємства ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» їх можна дослідити на рис. 1.10. Однією з основних помилок у веденні обліку запасів є неправильне включення витрат до категорії «інші витрати» при визначенні первісної вартості придбаних за плату запасів. Сюди будуть входити прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці та відрядження, транспортно-заготівельні витрати, інші прямі витрати на дооцінювання та покращення технічних характеристик запасів.

Так, транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ), пов'язані з придбанням (заготівлею) виробничих запасів (оплата залізничного тарифу, водного фрахту, вантажних та розвантажувальних робіт, тощо), обліковуються на дебеті аналітичному субрахунка 902 «Собівартість реалізованих товарів» та кредиті

субрахунка 289 «Товарно-заготівельні витрати». На суму транспортних та інших витрат, які підлягають оплаті постачальником та іншим стороннім організаціям, у бухгалтерському обліку компанії роблять запис по дебету рахунку 289 і кредиту відповідних рахунків 6-го класу для розрахунку з постачальниками та підрядниками (631, 685).

Сума транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ) щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітний місяця та сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані, тощо) за звітний місяць.

Рисунок 1.10 – Основні проблеми організації обліку виробничих запасів на підприємстві ПрАТ «МХП»

Джерело: створено автором

Також виникають труднощі у визначенні справедливої вартості запасів. Справедлива вартість вираховується при внесенні їх до статутного капіталу підприємства, безоплатному одержанні або обміні. Однак, визнання справедливої вартості може бути проблематичним, оскільки вона ґрунтується на цінах активного ринку, що може бути об'єктом маніпуляцій. Недоліком обліку за справедливою вартістю є можливість створення фінансових показників через маніпулювання вартістю. Це може порушити основну мету бухгалтерського обліку- надання достовірної інформації про діяльність підприємства.

При визначенні справедливої вартості важливо аналізувати стан запасів, перевіряти ринкові ціни на аналогічні товари, а в разі відсутності ринкових даних - користуватися довідниковою інформацією. Оцінка справедливої вартості має ґрунтуватися на доступних даних та методиках розрахунку. Проблеми виникають також при оцінці на дату балансу, особливо за вимогами НП(С)БО 9 «Запаси» [23]. Неоднозначність в оцінці може призвести до складнощів при списанні витрат на витрати звітного періоду. Таким чином на дебеті синтетичного рахунка 20 «Виробничі запаси» і відповідного субрахунку буде відображатися покупна вартість запасів і транспортно-заготівельні витрати, що в сукупності становитимуть їхню фактичну собівартість [14]. Залежно від джерел надходження запасів в бухгалтерському обліку здійснюють відповідні записи (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Відображення запасів на рахунках бухгалтерського обліку залежно від джерел їх надходження

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	ДЕБЕТ	КРЕДИТ
Придбання виробничих запасів у постачальника		
А) без попередньої оплати		
1. Оприбутковані виробничі запаси (без ПДВ)	20	631
2. Відображено суму ПДВ	641	631
3. Сплачено постачальнику	631	301,311
Б) з попередньою оплатою		
1. Попередня оплата постачальнику	371	311
2. Одержані та оприбутковані виробничі запаси	20	631
3. Відображено суму ПДВ	644	631
4. Відображено взаємозалік заборгованості	631	371
Придбання запасів підзвітною особою		
Оприбутковано запаси, придбані підзвітною особою за грошові кошти	20	372
Відображено суму податкового кредиту по ПДВ	641	372
Інші джерела надходження виробничих запасів		
Оприбутковано виробничі запаси виготовлені власними силами	20	23
Оприбутковано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу засновниками підприємства	20	46
Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	20	718
Оприбутковано запаси, які раніше не обліковувались на балансі	20	719

Джерело: згруповано автором на основі [14, 6 с. 94]

Для ефективного управління запасами, особливо з огляду на різноманітність їхніх видів та процесів їхнього входження в виробництво, необхідно

встановлювати аналітичний облік, оскільки синтетичний облік не забезпечить достатню деталізацію та контроль за кожним видом товарно-виробничих запасів. Аналітичний облік виробничих запасів реалізується шляхом відповідного ведення обліку за групами матеріалів, місцями їхнього зберігання та матеріально-відповідальними особами. Зібрана інформація визначається в оборотних відомостях, а результати аналітичного обліку використовуються для контролю за зберіганням, рухом та оцінкою матеріальних цінностей, порівняння зі складським обліком та підсумками інвентаризації.

Кожне підприємство відкриває аналітичні рахунки залежно від потреби в кількості, необхідній для управління виробництвом. Найбільш типовими розрізами аналітики можуть виступати такі критерії: склади, комори, матеріально-відповідальні особи, групи запасів, види діяльності, тощо. При цьому, важливо враховувати велику кількість складів для зберігання, різну номенклатуру та організаційну структуру підприємства. Аналітичний облік виводиться на картки складського обліку, які узагальнюють всю подану по запасам інформацію. Ці дані є важливими для контролю, планування та прийняття стратегічних управлінських рішень на різних рівнях організації.

Особливості ведення бухгалтерського обліку надходження виробничих запасів включають кілька ключових аспектів, спрямованих на ефективне управління та контроль за цим рухом ресурсів на підприємстві. Так, постачання виробничих запасів супроводжується різноманітними документами: накладні, податкові накладні та рахунки-фактури. Ці документи служать основою для бухгалтерського обліку та відображають умови поставок. При прийнятті запасів на склад, важливо гарантувати контроль якості та кількості. Матеріально-відповідальні особи проводять перевірку відповідності отриманих запасів умовам постачання, а також їхньої фактичної кількості та якості.

Процес оприбуткування є ключовим етапом приймання запасів на склад. Він включає в себе складання прибуткового ордера або іншого документа, що підтверджує факт надходження та оцінку вартості запасів. Тут аналітичний облік дозволяє розділяти виробничі запаси на категорії за видами, групами, місцями

зберігання та іншими параметрами. З урахуванням цих особливостей підприємство може забезпечити точний облік та ефективний контроль за рухом виробничих запасів, сприяючи оптимізації виробничих процесів та сприянню сталого розвитку компанії в даному сегменті ринка.

РОЗДІЛ 2

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ТА ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЇХ АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА

2.1. Побудова облікової політики виробничих запасів

Облікова політика – це сукупність принципів і методів, якими користується підприємство, коли веде бухгалтерський облік, складає та подає фінансову звітність. Побудова облікової політики виробничих запасів є важливою складовою загальної облікової політики підприємства, оскільки вона визначає методи, принципи та процедури обліку і контролю за рухом матеріальних ресурсів на всіх етапах господарської діяльності. Одним із ключових інструментів у цьому процесі виступає ланцюг руху виробничих запасів, який відображає послідовність етапів, через які проходять запаси- від моменту надходження на підприємство до моменту їхнього вибуття або внутрішнього переміщення. Розробка ланцюга руху виробничих запасів безпосередньо пов'язана з елементами облікової політики, зокрема з методами оцінки запасів при їхньому надходженні, внутрішньому переміщенні, визнанні, порядком дооцінки та уцінки, відображенням результатів інвентаризації (надлишки, нестачі, втрати). Ці аспекти мають бути чітко визначені в обліковій політиці, адже вони безпосередньо впливатимуть на формування фінансового результату, собівартості продукції.

ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» є вертикально інтегрованим агро- та харчовим холдингом, що об'єднує підприємства, які займаються рослинництвом, тваринництвом, переробкою та логістикою. Така структура зумовлює складність і багаторівневість ланцюга руху виробничих запасів, який охоплюватиме не лише класичні операції зі зберігання, надходження та вибуття, але й специфічні внутрішні переміщення між підрозділами, що виконують різні функції в єдиному виробничому циклі. Приклад такого ланцюга руху запасів можна побачити на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Ланцюг руху виробничих запасів ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)»

Джерело: створено автором

На етапі надходження виробничих запасів компанія отримує ресурси як від зовнішніх постачальників (насіння, паливо, ветеринарні препарати, упаковка), так і з внутрішнього обороту (наприклад, зерно з елеваторів на комбікормові заводи). Запаси можуть зберігатися на центральних складах, локальних фермах, елеваторах або перебувати на відповідальному зберіганні. Облікова політика ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» передбачає деталізацію місць зберігання та відповідальності за ресурси в них. Внутрішні переміщення виробничих запасів є характерною рисою холдингу. Наприклад, переміщення комбікормів із заводу на тваринницькі ферми, або переведення молодняка птиці між підрозділами, або передача сировини з м'ясопереробного цеху в логістичний центр для пакування. Усі ці переміщення супроводжуються відповідними первинними документами (накладні, акти приймання-передачі, тощо) згідно з обліковою політикою підприємства.

На етапі вибуття запасів можливе їхнє використання у виробництві (посів, відгодівля птиці, переробка), списання через псування, втрати або реалізацію. У разі виявлення надлишків чи нестач внаслідок інвентаризації облікова політика «МХП» регламентує порядок їхньої дооцінки або уцінки. Крім того, передбачено можливість знецінення окремих видів запасів у випадку втрати споживчих цінностей. Також особливістю компанії можна вважати наявність великої кількості матеріально-відповідальних осіб, що працюють у різних виробничих підрозділах. Це вимагає чіткої регламентації обліку на всіх етапах руху запасів. У відповідній частині облікової політики на ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» встановлюється порядок передачі матеріальних цінностей між підрозділами, відповідальність за збереження, а також строки і форми звітності.

Таким чином, ланцюг руху виробничих запасів є практичним відображенням облікової політики у сфері управління матеріальними ресурсами. Його розробка повинна бути взаємопов'язана з положеннями облікової політики підприємства, а сама політика- адаптована до специфіки операцій, що відбуваються в межах цього ланцюга. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності обліку, прозорості внутрішніх процесів та якості управлінських рішень.

На ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» до складу запасів, відповідно облікової політики, включаються: сировина і матеріали (зернові культури, мінеральні добрива, засоби захисту рослин, паливо, комбікорми), незавершене виробництво (вирощувана продукція рослинництва до моменту збирання врожаю, птиця, що зростає), готова продукція (м'ясо птиці, соняшникова олія, інші продукти переробки), а також товари для перепродажу. Первісна вартість запасів визначається на дати їхнього надходження виходячи з фактичної ціни придбання без ПДВ, витрат на транспортування, розвантаження, зберігання (якщо вони безпосередньо пов'язані із придбанням) та інших витрат, які зв'язані з процесом доведення запасів до стану, у якому вони придатні до використання за призначенням. У разі виробництва власними силами первісна вартість включатиме прямі матеріальні затрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати виробництва та розподілені постійні загальновиробничі витрати.

На кожен дату балансу запаси оцінюються за найменшою із двох величин:

собівартість або чиста вартість реалізації. У разі зменшення корисності запасів здійснюється уцінка до рівня чистої вартості реалізації, яка визнається у складі витрат періоду. При вибутті запасів на ПрАТ «МХП» застосовується метод середньозваженої собівартості, що забезпечує об'єктивну оцінку при значній номенклатурній різноманітності продукції та високій оборотності товарно-матеріальних цінностей.

Продукція рослинництва до збирання врожаю в компанії визнається у складі біологічних активів і оцінюється за справедливою вартістю мінус очікувані витрати на продаж. Після збору врожаю така продукція переводиться до складу запасів і оцінюється за справедливою вартістю на момент збирання, яка визнається її первісною вартістю. Вирощена птиця після досягнення товарної кондиції та проведення забою визнається готовою продукцією. Її собівартість формується на основі накопичених витрат за період вирощування, включаючи витрати на корми, ветеринарні послуги утримання, забій та первинну переробку.

Усі витрати, що виникають у процесі підготовки виробництва сільськогосподарської продукції (посівна компанія, обробіток ґрунту, підживлення культур, утримання птиці), накопичується на рахунках незавершеного виробництва. Після завершення виробничого циклу готова продукція на ПрАТ «МХП» переводиться із незавершеного виробництва до складу готової продукції за фактичними витратами. Інвентаризація запасів проводиться в компанії не рідше одного разу на рік, а також у випадках зміни матеріально-відповідальних осіб, виявлення фактів крадіжки або псування, перед складанням фінансової звітності або за рішенням керівництва. Результати інвентаризації оформлюються інвентаризаційними описами, порівнювальними відомостями та актами і відображаються в обліку відповідно до встановленого порядку.

Крім планових, на підприємстві можуть проводитися позапланові інвентаризації у разі зміни матеріально-відповідальних осіб, виявлення нестач або надлишків, а також у випадках надзвичайних ситуацій, таких як пожежі, крадіжки, стихійні лиха. Інвентаризація дозволяє звірити фактичну наявність запасів із даними бухгалтерського обліку, що забезпечує виявлення можливих розбіжностей

та прийняття відповідних управлінських рішень.

Аналітичний облік запасів на ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» ведеться за структурними підрозділами (птахофабрики, елеватори, заводи), місцями зберігання (склади, холодильники), номенклатурними групами товарів (зерно, олія, м'ясо птиці), партіями та термінами зберігання, а також за матеріально-відповідальними особами. Для відображення можливого знецінення запасів ПрАТ «МХП» формує резерви під цю процедуру. Резерв створюють у випадках: морального старіння продукції, фізичного пошкодження, зменшення ринкової вартості або втрати попиту на продукцію. Рішення про створення резерву базується на результатах інвентаризації, аналізі строків зберігання, лабораторних висновках та даних ринку. Процедура передбачає підготовку відповідних актів, розрахунок сум резерву на підставі оцінки собівартості та очікуваної чистої вартості реалізації, погодження бухгалтерією та затвердження керівництвом. Суми резервів відображаються у складі витрат звітного періоду і переглядаються щоквартально на предмет коригування або сторнування у разі зміни обставин.

Політикою виробничих запасів також є побудова класифікатора матеріальних цінностей. в якому вони систематизуються за групами, підгрупами, видами або сортами. Відповідно кожному найменуванню (марці, сорту, розміру) призначається номенклатурний номер. Розробку номенклатури слід починати із встановлення переліку груп виробничих запасів, які використовуються в господарській діяльності підприємства. Кількість та найменування груп залежить від загальної чисельності запасів, їх фізико-хімічних властивостей, економічного призначення у виробничому процесу, а також вимог до їхнього групування при плануванні придбання й споживання, контролю за використанням та складанням звітності. Найменування груп повинно максимально відображати техніко-економічний зміст включених до них запасів. При значному переліку різновидів цінностей у групі слід виділяти підгрупи, в які об'єднуються схожі та близькі за призначенням запаси. Наприклад, у групі «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» можуть бути підгрупами як «Напівфабрикати» так і «Комплектуючі вироби». Таким чином, на основі номерів груп та підгруп запасів і

порядкових номерів найменувань та видів по підгрупах встановлюється номенклатурний номер виробничого запасу. Він складатиметься з номера групи (субрахунок 2-го класу, який використовується для обліку цінностей), номера підгрупи та порядкового номера запасу в підгрупах другого та третього рівня.

В Наказі про облікову політику повинно бути обумовлено застосування порядку відображення в обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат, які виникають при придбанні виробничих запасів. Для узагальнення інформації про транспортні витрати можна використовувати один з двох методів: прямий облік (ідентифікований) або відокремлений (накопичення даних на окремому субрахунку). Розкриття суті двох методів можна побачити на рис. 2.2.

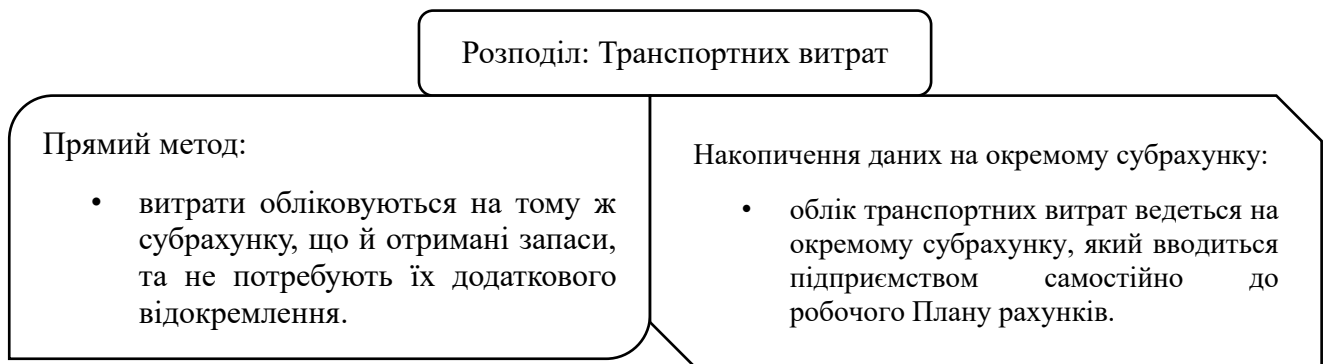

Рисунок 2.2 – Порівняння двох методів розподілу транспортних витрат
Джерело: створено автором на основі [11, 33]

З урахуванням організаційних і виробничих особливостей ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)», використовується метод відокремленого обліку транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку 200 «Транспортно-заготівельні витрати». Це зумовлено масштабами діяльності підприємства, великою кількістю структурних підрозділів та значними обсягами закупівель і внутрішньогосподарських переміщень запасів. У практиці «МХП» спостерігається обіг великої кількості номенклатурних позицій (зерно, насіння, комбікорми, ветеринарні препарати, тощо), що унеможливорює оперативне і точне віднесення транспортних витрат до конкретної одиниці у момент їх надходження. Крім того, підприємство має розгалужену систему внутрішньої логістики, коли запаси переміщуються між елеваторами, комбікормовими заводами, тваринницькими фермами, м'ясопереробними комплексами та логістичними центрами.

У такому випадку облік ТЗВ на окремому субрахунку дозволяє централізовано накопичувати відповідну інформацію, контролювати витрати за аналітичними розрізами (за підрозділами, напрямками діяльності, видами запасів) і здійснювати їхній обґрунтований розподіл до собівартості запасів у відповідні періоди. Такий підхід забезпечує більшу гнучкість в управлінні витратами, прозорість внутрішньогосподарських розрахунків та підвищує точність облікових даних, що особливо важливо для агропромислового холдингу з комплексною виробничою структурою. Наприкінці звітної місяця накопичені ТЗВ розподіляються на основі їх середнього відсотка, методика розрахунку якого регламентується НП(С)БО 9 «Запаси» [23]. Важливо зазначити, що транспортно-заготівельні витрати розподіляються лише між тими видами запасів, щодо яких вони виникли. Проте такий підхід має певні недоліки, зокрема можливе ускладнення розрахунків та додаткове навантаження на бухгалтерський облік. В табл. 2.1. наведено приклад розподілу класифікатора номенклатур виробничих запасів на ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)».

Таблиця 2.1 – Розподіл класифікатора номенклатури виробничих запасів ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт»

Група (субрахунок обліку)	Підгрупа	Підгрупа другого порядку	Підгрупа третього порядку (вид, розмір)	Номенклатурний номер
201 «Сировина й матеріали»	1. Основні матеріали	01. Зерно (кукурудза, пшениця)	1. Зерно кукурудзи	201.1.011
			2. Зерно пшениці	201.1.012
		02. Соєвий шрот	1. Соєвий шрот	201.1.021
		03. Комбікорми	1. Комбікорм для птиці	201.1.031
201 «Сировина й матеріали»	2. Допоміжні матеріали	01. Ветеринарні препарати	1. Вакцини	201.2.011
			2. Антибіотики	201.2.012
		02. Пакувальні матеріали	1. Плівка	201.2.021
			2. Коробки	201.2.022
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	1. Напівфабрикати	01. Курчата-бройлери	1. Добові курчата	202.1.011
	2. Комплектуючі вироби	01. Обладнання для птахофабрик	1. Клітки	202.2.011
			2. Системи вентиляції	202.2.012

Джерело: узагальнено автором за результатами проведеного дослідження

ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» використовує загальні методи

обліку запасів, які відповідають вимогам законодавства України та міжнародних стандартів. Всі виробничі запаси, що надійшли на підприємство, враховуються за фактичною вартістю, включаючи витрати на транспортування, митне оформлення, а також інші витрати, пов'язані з їхнім придбанням. Залежно від специфіки підприємства, деякі запаси можуть бути обліковані окремо, наприклад: сировина для виробництва, допоміжні матеріали, запаси готової продукції, тощо. Також важливим є розподіл запасів за категоріями на «основні» та «допоміжні», що дозволяє більш чітко розуміти нюанси управління ними в межах виробничого процесу. Облікова політика підприємства має враховувати різні аспекти, що стосуються як обліку, так і оцінки витрат на придбання та використання цих запасів.

Субрахунок, який узагальнює інформацію про витрати на придбання запасів, може стати основною причиною викривлення даних про собівартість. Наприклад, при придбанні основних матеріалів підприємство може здійснити незначні витрати на купівлю і транспортування, тоді як при закупівлі палива та запасних частин ці витрати можуть бути значно більшими. Це може призвести до некоректного включення транспортно-заготівельних витрат у собівартість продукції, що негативно впливає на фінансові результати. У зв'язку з цим є необхідність створювати субрахунки другого порядку для виробничих запасів, за якими виникають значні ТЗВ. Це дозволить більш точно відображати витрати на кожен вид запасів і забезпечити більш точне визначення собівартості готової продукції.

Формування облікової політики в частині виробничих запасів є важливим етапом у створенні ефективної системи управління підприємством. Адже правильний вибір складових облікової політики дозволяє значно підвищити рівень достовірності та корисності обліково-економічної інформації, що, в свою чергу, допомагає більш ефективно здійснювати фінансово-господарську діяльність. Під час обліку наявності та надходження виробничих запасів, важливим є не лише правильне документальне оформлення кожного процесу, а й обґрунтований вибір методів оцінки запасів, що впливатиме на точність і якість фінансової звітності.

Оскільки підприємство ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» займається великою кількістю закупівель, облік транспортно-заготівельних витрат

також має велике значення для визначення реальної вартості запасів. Ці витрати відносяться до вартості надходження запасів, що дозволяє точно визначити собівартість продукції. Для забезпечення достовірності обліку підприємство регулярно проводить інвентаризацію матеріалів і товарно-матеріальних цінностей, що дає змогу вчасно виявляти втрати або пошкодження запасів і коригувати облік для забезпечення точності фінансової звітності. Крім того, на підприємстві здійснюється коректний розподіл витрат на виробництво між різними підрозділами, що дозволяє уникнути викривлення фінансових показників кожного напрямку діяльності.

Облікова політика ПрАТ «МХП» щодо виробничих запасів охоплює кілька аспектів, що визначають правильне відображення їх надходження, зберігання та використання. Підприємство здійснює закупівлю різноманітних запасів, що включають сировину, паливо, допоміжні матеріали та комплектуючі вироби для виробництва м'ясної продукції. Для забезпечення прозорості фінансової звітності та ефективного управління запасами, підприємство має розуміти відмінності в різних способах обліку надходження запасів, що залежать від типу матеріалів і умов їхнього використання. Способи надходження запасів з прикладами на ПрАТ «МХП» можна побачити на рис. 2.3.

Рисунок 2.3 – Способи обліку надходження виробничих запасів

Джерело: створено автором

Оскільки виробничі запаси мають важливе значення для здійснення основних виробничих процесів ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» здійснює ретельний контроль за надходженням запасів на кожному етапі їхнього руху, від постачальника до внутрішнього використання. Розуміння особливості різних способів надходження запасів дозволяє підприємству оптимізувати витрати, ефективно керувати ланцюгами поставок і забезпечувати безперервність виробництва, що має позитивний вплив на фінансові показники компанії.

Отже, облікова політика щодо виробничих запасів відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства. Вдалий вибір її елементів сприяє підвищенню достовірності фінансової інформації, що, у свою чергу забезпечує сталий розвиток компанії. ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» застосовує системний підхід до обліку та контролю виробничих запасів, використовуючи різні способи їх надходження. методи оцінки та процедури інвентаризації. Регулярне проведення інвентаризаційних перевірок дозволяє мінізувати ризики втрат. забезпечує відповідність облікових даних реальному стану запасів та підвищує ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства. Загалом, грамотне формування та дотримання облікової політики у сфері виробничих запасів є важливим чинником для подальшого розширення та розвитку компанії, оптимізації її ресурсів та підвищення своєї конкурентоспроможності на ринку.

Ефективність управління підприємством і стратегія його розвитку у перспективі залежить від розробки виваженої облікової політики, яка має визначати ідеологію економічних бізнес-процесів, сприяти посиленню обліково-аналітичних функцій. Формування облікової політики в частині виробничих запасів має важливе значення для системи менеджменту підприємства, а тому її елементи повинні обиратися якісно і обдуманно. Обґрунтований вибір складових облікової політики дає можливість підвищити рівень достовірності й корисності інформації, сприяє підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності.

2.2. Розкриття інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності підприємства

У фінансовій звітності підприємства виробничі запаси відображаються у складі оборотних активів, відповідно до вимог національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Основна інформація про запаси наводиться у Балансі (Звіт про фінансовий стан) за їхньою первісною оцінкою або чистою вартістю реалізації (залежно від методу оцінки). Детальніша розшифровка інформації щодо руху запасів відображатиметься у Примітках до фінансової звітності, де зазначаються облікові методи оцінки, зміни у вартості запасів (якщо була проведена дооцінка або уцінка таких запасів), результати інвентаризації, а також розкривається інформація про можливе знецінення чи списання запасів в цьому або наступних періодах.

ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» бухгалтерський облік в цілому веде відповідно до українських національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку («НП(С)БО»). Оцінка виробничих запасів та їхнє облікове відображення «МХП» здійснює з урахувань специфіки діяльності компанії та вимог законодавства. Так, якщо українські національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку можуть відрізнятися від загальноприйнятих положень міжнародної фінансової звітності («МСФЗ») – то, фінансова звітність ПрАТ «МХП» була підготовлена на основі даних НП(С)БО, із коригуваннями у відповідності до МСФЗ. Функціональна валюта і валюта подання звітності є національною валютою України (гривнею).

Правильне відображення запасів у фінансовій звітності дозволяє забезпечити достовірність та повноту облікової інформації, що є важливим для оцінки фінансового стану підприємства, визначення його ліквідності та ефективності управління ресурсами. Баланс (Звіт про фінансовий стан) є однією з ключових форм фінансової звітності підприємства, яка відображає вартісний склад його

активів, а також джерела їх формування, включаючи зобов'язання та власний капітал. Основна мета складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) полягає в наданні користувачам повної, об'єктивної та достовірної інформації про фінансовий стан підприємства на певну дату.

Баланс дозволяє оцінити структури активів, рівень ліквідності та оборотності ресурсів, а також визначити співвідношення власного та залученого капіталу, динаміку дебіторської заборгованості. Така інформація є основою для ухвалення виважених управлінських рішень. аналізу ефективності використання капіталу та оцінки можливих фінансових ризиків. Проте, нинішня форма балансу не завжди забезпечує достатню деталізацію для якісного аналізу окремих його статей. Згідно з положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та методичними рекомендаціям щодо заповнення фінансової звітності [21] інформація про матеріальні запаси узагальнюється у статті «Запаси» (код рядка 1100), яка входить до складу II розділу активу балансу (Оборотні активи). У цій статті відображається загальна вартість запасів. визнаних відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», за винятком поточних біологічних активів, які мають окрему статтю.

Оскільки стаття «Запаси» (1100) є узагальненою. деталізація інформації може бути здійснена за допомогою додаткових статей, із збереженням їхніх назв та кодів рядків. Включення даних до додаткових статей можливе за умови. що така інформація є суттєвою та її оцінка може бути достовірно визначена. Суттєвість інформації оцінюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. а також політики управління підприємства. Вигляд статей запасів із додатковими статтями та поясненням цих додаткових статей (що туди входить, з чого формується) представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Стаття запасів у фінансовій звітності з додатковими статтями

Актив	Код рядка	Джерело інформації для заповнення
П. Оборотні активи		
Запаси	1100	Сальдо за Дт рахунку 20,22,23,25,26,27,28 (без урахування сальдо за Дт субрахунку 286 і за вирахуванням сальдо за Кт субрахунку 285)
Згідно П(С)БО 9, відображають загальну вартість запасів. Якщо розшифровуються дані про всі запаси в додаткових рядках 1101-1104, то рядок 1100 повинен дорівнювати сумі цих рядків. Якщо за наявності відповідних показників розшифровуються не всі вказані рядки, то рядок 1100 перевищуватиме таку суму.		
Додатковий рядок Виробничі запаси	1101	Сальдо за Дт 20 і 22
Вартість запасів МШП (малоцінних і швидкозношуваних предметів), сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу. НЕ включається в підсумок балансу.		
Додатковий рядок Незавершене виробництво	1102	Сальдо за Дт 23 і 25
Показують витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), вартість напівфабрикатів власного виробництва, а також валову заборгованість замовників за будівельними контрактами. НЕ включається в підсумок балансу.		
Додатковий рядок Готова продукція	1103	Сальдо за Дт 26 і 27
Запаси виробів на складі, обробка яких вже завершена і які пройшли випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів з замовниками і відповідають технічним вимогам та стандартам. НЕ включається в підсумок балансу. Продукція, яка не відповідає цим вимогам (крім браку), і роботи, які не прийняті замовником, наводять у складі незавершеного виробництва (1102).		
Додатковий рядок Товари	1104	Сальдо за Дт 281,282,283 і 284 за вирахуванням сальдо за Кт 285
Залишки товарів, придбаних підприємством для подальшого продажу, без суми торгових націнок. НЕ включається в підсумок балансу. Тут не показують інформацію про вартість необоротних активів і груп вибуття, визнаних утримуваними для продажу відповідно до П(С)БО 27, її відображають у рядку 1200 форми №1.		

Джерело: створено автором на основі [22, 21]

До виробничих запасів ПрАТ «Миронівського Хлібопродукту (МХП)» можуть належати: сировина та матеріали (зернові, комбікорми). напівфабрикати, допоміжні матеріали, запасні частини, паливо, тощо. Облік виробничих запасів здійснюється відповідно до принципу нарахування та принципу відповідності витрат і доходів, згідно з якими запаси визнаються витратами в тому періоді, в

якому вони були використані для створення продукції, що принесла дохід. Також важливою інформацією про запаси є відображення змін у їхніх обсягах, що може вплинути на обчислення собівартості продукції валового прибутку. Відображення запасів у фінансовій звітності дозволяє аналізувати витрати підприємства, виявляти можливі недоліки в управлінні резерву запасів та плануванні виготовлення готової продукції.

Порядок формування фінансової звітності також регламентований МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності». Фінансова звітність формується з метою структурованого відображення фінансового стану та результатів діяльності суб'єкта господарювання. Головним завданням цієї звітності є забезпечення користувачів достовірною та доречною інформацією про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки підприємства для прийняття економічних рішень.

У Звіті про фінансові результати (форма 2) витрати на виробничі запаси частково відображаються в рядку 2050 «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) », яка базується на оборотах за дебетом субрахунку 901. Саме тут відображається використання кормів, ветеринарних засобів, пального, насіння, добрив, інших запасів, які були витрачені у процесі основної діяльності підприємства ПрАТ «МХП» (вирощування птиці, переробка м'яса, інші операції). Спочатку підприємство придбає сировину, матеріали та інші ресурси, які обліковуються на відповідних субрахунках рахунку 20 «Виробничі запаси». У міру їхнього використання у виробничому процесі ці запаси списуватимуться на рахунок 23 «Виробництво» і стають складовою собівартості виготовленої продукції. Після завершення виробництва продукція надходить у склад готової продукції (рахунок 26), а при реалізації відповідна частина витрат списується до складу витрат виробництва компанії.

Під кінець звітного періоду, фінансові результати діяльності підприємства формуються у статті 2290 «Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)» або 2295 «Фінансовий результат від операційної діяльності (збиток)». Вплив вартості використаних запасів на прибутковість підприємства є прямим,

оскільки значна частка собівартості продукції формується саме за рахунок вартості таких запасів. Детальніше цей вплив можна побачити на рис. 2.4.

Деталізація запасів у фінансовій звітності є важливою для формування повної картини для розуміння стану підприємства, адже вона дає змогу оцінити їхню структуру, динаміку змін та вплив на фінансові результати. Наприклад, у примітках до фінансової звітності ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» розкривається додаткова інформація про методи оцінки запасів (оцінка за середньозваженою вартістю), про обсяги залишків на початок і кінець звітного періоду, а також про резерви на знецінення, якщо такі мають місце в цьому звітному періоді. Крім того, розкриття інформації про виробничі запаси допомагає зовнішнім користувачам, таким як: інвестори, кредитори та аудитори краще оцінити ризики пов'язані з оборотністю запасів, можливими втратами через їхнє знецінення або неефективне управління. Внутрішнім користувачам ця інформація необхідна для оптимізації облікової політики, прийняття рішень щодо закупівель, зберігання та використання запасів.

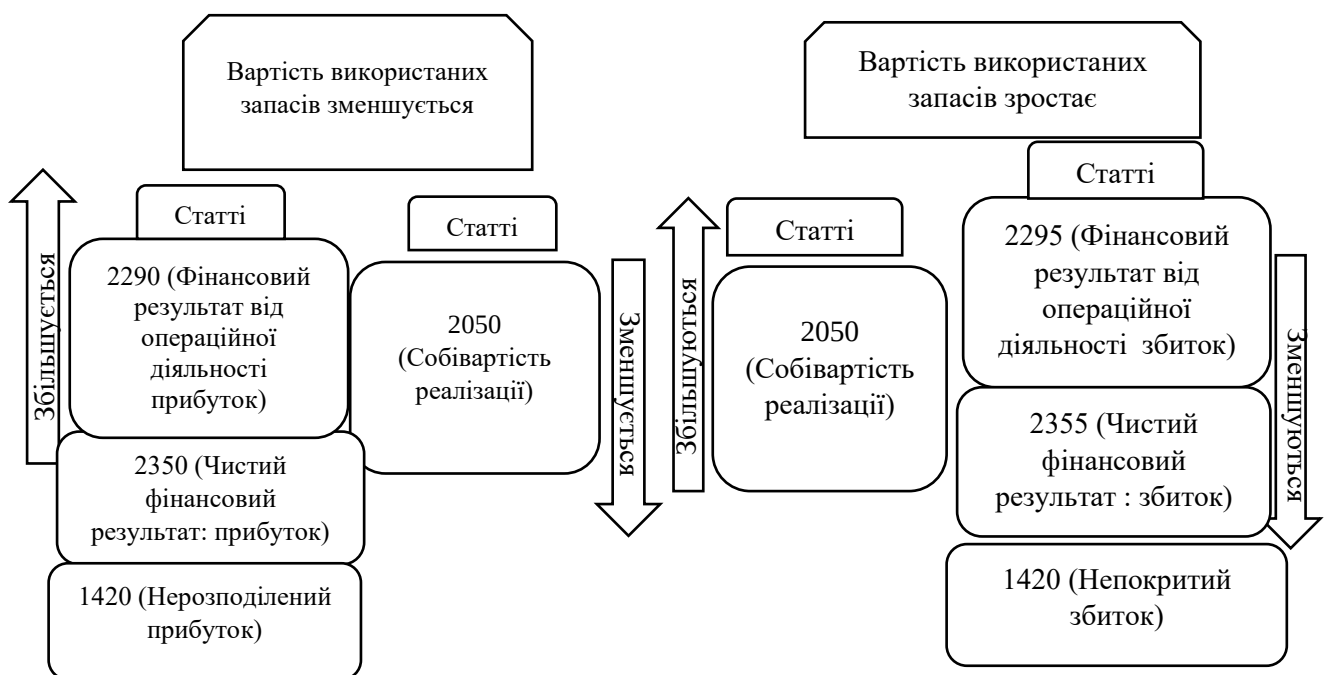

Рисунок 2.4 – Вплив зростання вартості виробничих запасів на статті «Фінансового результату»

Джерело: створено автором на основі [22]

Додатково для відображення інформації про запаси, включаючи виробничі, у примітках до річної фінансової звітності відведено спеціальний розділ IV «Запаси»

у формі № 5. Баланс, у свою чергу, відображає залишки виробничих запасів на певну дату, проте, сам по собі не дає повного уявлення про ефективність їхнього використання. Лише в сукупності з формою №2 та примітками до фінансової звітності можна робити висновки про ефективність управління запасами, їхній рух, рівень забезпеченості виробничого процесу, а також вплив на прибутковість підприємства.

Облік надходження запасів здійснюється за первісною вартістю, яка включає фактичні витрати на придбання, транспортування і зберігання. Переважно на ПрАТ «МХП» використовується метод середньозваженої собівартості для оцінки вибуття запасів, що відповідає вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку. Це метод, який передбачає, що вартість кожної одиниці запасів визначається як середньозважена ціна всіх однотипних запасів, які перебувають у компанії на певну дату. Він використовується для оцінки запасів при їхньому списанні у виробництво або реалізації.

Так, запаси є одним із основних компонентів оборотних активів і мають значний вплив на фінансові результати діяльності підприємства, зокрема на собівартість продукції, прибуток та ліквідність. Правильне і своєчасне відображення запасів у балансі дає змогу оцінити не лише склад і структуру активів, але й в цілому ефективне управління його ресурсами. Крім того, інформація про запаси допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо закупівель, виробництва та реалізації продукції. Важливим аспектом є використання відповідних рахунків для обліку запасів, що дозволяє здійснювати їх детальний облік, контролювати витрати на їх закупівлю, зберігання та реалізацію. Залежно від облікової політики підприємства, запасами можуть бути матеріали, незавершене виробництво, готова продукція чи товарно-матеріальні цінності, кожен з яких потребує окремого обліку для забезпечення точності фінансових звітів. Відображення даних про запаси у звіті про фінансовий стан та інших формах фінансової звітності є необхідним для аналізу фінансових потоків, планування бюджету та оптимізації витрат. Наявність детальних і достовірних даних про запаси є основою для ефективного управління підприємством, стабілізації його позиції на ринку та зниження фінансових ризиків.

2.3. Аналітична оцінка динаміки, складу та структури виробничих запасів суб'єкта господарювання

Аналітична оцінка динаміки, складу та структури виробничих запасів є важливим інструментом для управління підприємством і дозволяє отримати інформацію про ефективність використання ресурсів, оптимальність запасів та їхній вплив на фінансовий стан компанії. Оцінка цих параметрів допомагає виявити можливості для зменшення витрат на зберігання запасів, покращення управління закупівлями та виробничими процесами, а також забезпечення безперебійності в роботі підприємства. Динаміка виробничих запасів відображає зміни в обсягах матеріальних ресурсів підприємства за певний період. Це дозволяє аналізувати, як змінюються закупівлі, витрати на сировину, а також чи існують сезонні коливання в потребах підприємства в різні періоди. Оцінка темпів зростання або зменшення запасів дозволяє виявити потенційні проблеми, наприклад, надмірне накопичення запасів, або, навпаки, їх дефіцит, що може призвести до зупинок у виробництві або затримок у виконанні замовлень.

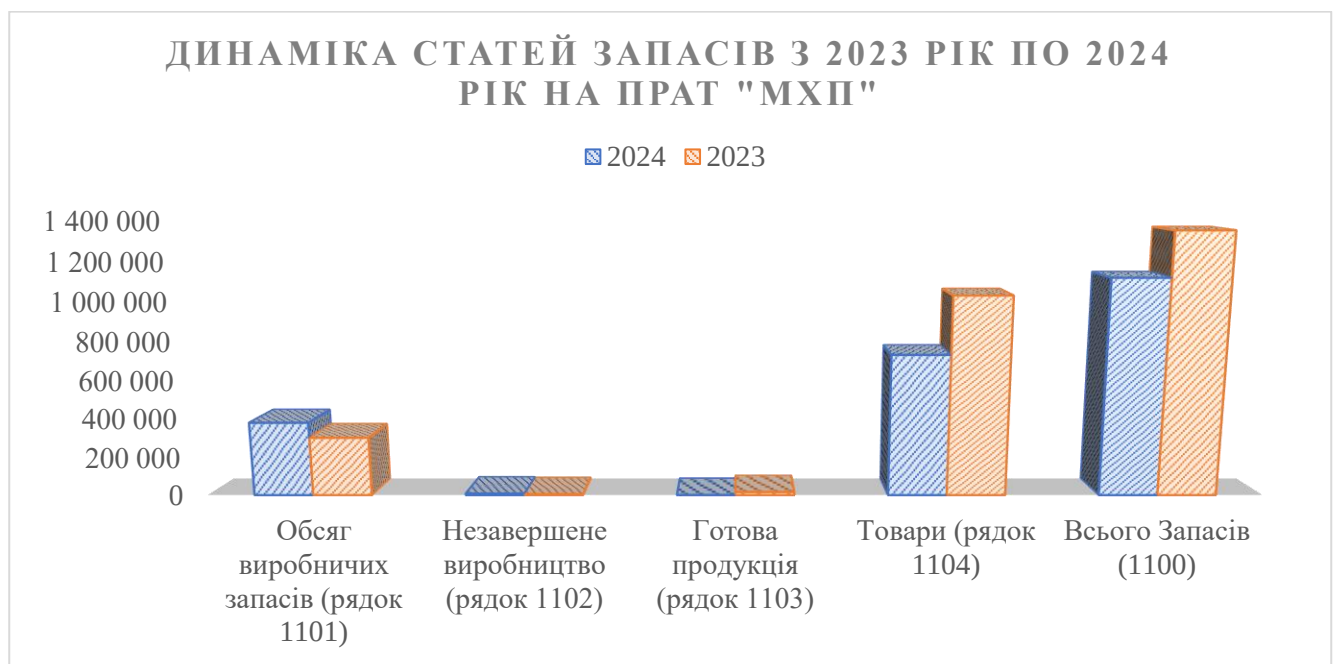
Для ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)», яке спеціалізується на аграрному виробництві та м'ясопереробці, ефективне управління виробничими запасами є критично важливим, адже саме з цих ресурсів формується виробнича собівартість продукції. Її подальше відображення у статті «Собівартість реалізованої продукції» звіту про фінансові результати на пряму впливає на прибутковість підприємства. Аналіз змін у структурі та обсягах виробничих запасів дає змогу не лише зрозуміти логіку витратної політики компанії, а й приймати рішення щодо закупівель, оптимізації резерву запасів та зниженню витрат. Основним джерелом для проведення аналізу є баланс (форма №1), де виробничі запаси відображено у складі оборотних активів, а також звіт про фінансові результати (форма №2), де у статті 2050 фіксується собівартість реалізованої продукції, сформована в тому числі за рахунок використаних запасів. Детальні дані

наведено в додатках В,Г. Представлені результати аналізу можна побачити в табл. 2.3. та рис. 2.5.

Таблиця 2.3 – Горизонтально-вертикальний аналіз запасів ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)»

Показники	Сума, тис. грн.		Структура, %		Відхилення	
	2023	2024	2023	2024	Абсолютні, Δ тис. грн	Темп приросту ΔТ, %
Обсяг виробничих запасів (рядок 1101)	302 484	381 050	22,3	34,1	78 566	+25,97
Незавершене виробництво (рядок 1102)	4 834	7 783	0,4	0,69	2949	+61
Готова продукція (рядок 1103)	15 883	50	1,2	0,01	-15 833	-99
Товари (рядок 1104)	1 030 518	730 365	76,1	65,2	-300 153	-29,13
Всього Запасів (1100)	1 353 719	1 119 248	100	100	-234 481	-17,32

Джерело: складено та розраховано автором на основі Звіту про фінансовий стан (форма №1) ПрАТ «МХП» [29]

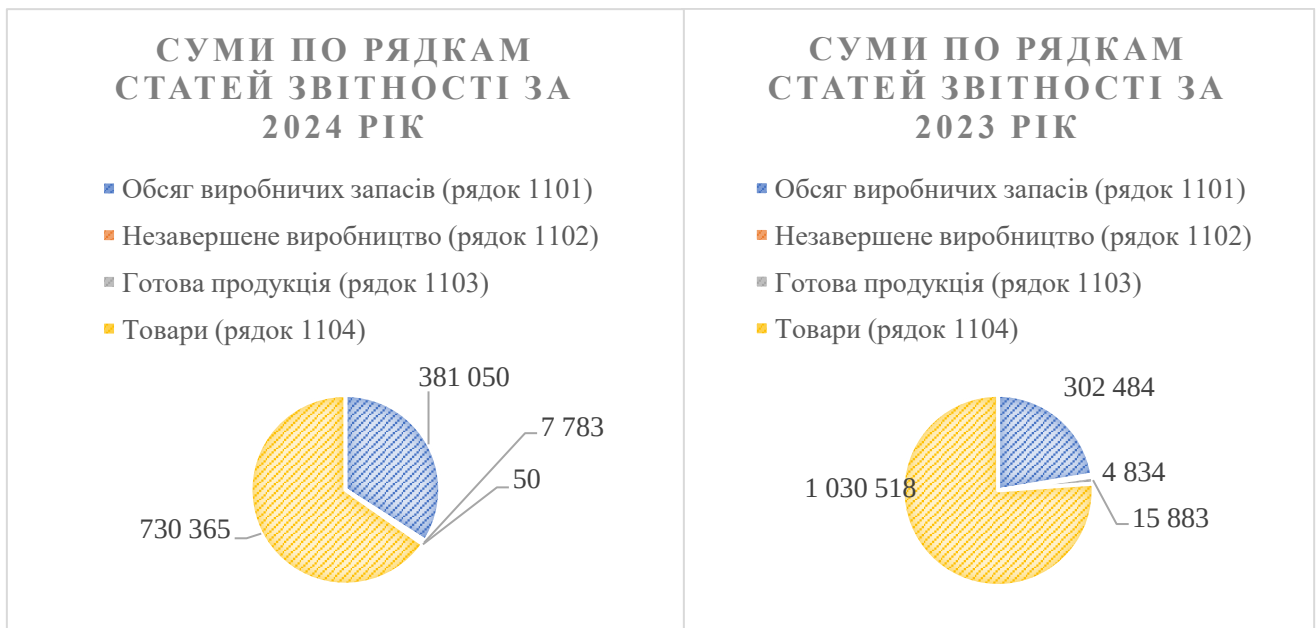

Рисунок 2.5 – Динаміка статей запасів з 2023 по 2024 рік на ПрАТ «МХП»

Джерело: складено та розраховано автором на основі Звіту про фінансовий стан (форма №1) ПрАТ «МХП» [29]

На основі горизонтально-вертикального аналізу запасів ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» за 2023-2024 роки спостерігається чітка тенденція до скорочення загального обсягу запасів на 234 481 тис. грн, або зниження на 17,32%. Це може свідчити про прагнення компанії до оптимізації оборотного капіталу та підвищення ефективності управління логістикою. Однією з причин такої стратегії є зростання витрат на зберігання у зв'язку з інфляцією, зростанням вартості енергоносіїв та оренди складських площ, які в Україні суттєво зросли порівняно з 2023 роком. В умовах постійних відключень електроенергії через Російську військову агресію по Україні, підприємствам доводиться витрачати більше коштів на забезпечення складських температурних режимів (охолодження, вентиляцію, тощо), що стимулює скорочення обсягів зберігання.

Найбільш помітне скорочення запасів стосується категорії «Товари» - на 300 153 тис грн, або на 29,13%. Це може бути результатом переходу компанії до моделі «виробництво під замовлення» або ж концепція «Just-in-time» [43]. Наприклад, у періоди воєнного стану багато підприємств в Україні перейшли до такого формату, коли продукція постачається замовниками безпосередньо після виготовлення, без тривалого зберігання на складі. До того ж, з огляду на

нестабільний попит на внутрішньому ринку, а також логістичні ускладнення для експорту (через обмежений доступ до морських портів), компанія могла скоротити запаси, щоб уникнути надлишку товарів й ризиків псування продукції.

Одночасно з цим спостерігається зростання виробничих запасів – на 78 566 тис. грн. (+ 25,97%). Це може бути пов’язано з намірами ПрАТ «МХП» заздалегідь закупити стратегічно важливу сировину, побоюючись перебоїв у поставках. Так, після російських атак на критичну енергетичну інфраструктуру в зимовий період 2023-2024 років, багато агропідприємств сформували запаси насіння, комбікормів, ветеринарних препаратів, щоб уникнути зупинки виробництва у разі блокування логістики. Крім того, зростання виробничих запасів могло бути спричинено очікуванням зростання цін на імпорتنу сировину, яке часто пов’язане з коливанням валютного курсу.

Зростання незавершеного виробництва на 2 949 тис грн. (+61%) також може свідчити про збільшення обсягів виробництва або тимчасові труднощі на етапах його завершення. У 2024 році в Україні спостерігалися затримки з постачанням упаковки та комплектуючих через логістичні труднощі з європейськими постачальниками. Це могло привести до накопичення незавершеного продукту, який не вдалося вчасно підготувати до реалізації. Найбільш радикальна зміна спостерігається в готовій продукції - зменшились залишки з 15 883 тис грн. до 50 тис грн. (падіння майже на 99%), може бути викликана кількома чинниками. По-перше, це можна свідчити про активні темпи реалізації продукції, що характерно для компанії з високим рівнем експортної діяльності (ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» є одним з провідних українських експортерів курятини до ЄС та Близького Сходу). По-друге, як і згадувалось раніше, підприємство уникає тривалого зберігання продукції з коротким строком придатності.

У підсумку, аналітичні дані свідчать про зміну логістичної та виробничої політики ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)»: підприємство активно скорочує залишки готової продукції та товарів, натомість формує запаси на рівні сировини та незавершеного виробництва. Такий підхід є логічним і виправданим в умовах підвищеного ризику, особливо з урахуванням складів в Київській області (м. Миронівка) – регіоні, який одночасно є як стратегічним центром, так і зоною

підвищеної загрози. Вибір на користь гнучкої, адаптивної логістики дозволяє компанії забезпечити стійкість і ефективність навіть у складних умовах воєнного часу. Аналіз собівартості реалізованої продукції тісно пов'язаний з аналізом динаміки запасів, адже- це один із ключових елементів витрат підприємства, що безпосередньо впливає на формування собівартості. Зміни в обсягах, структурі та оборотності запасів можуть як знижувати, так і підвищувати собівартість продукції залежно від того, як підприємство управляє своїми ресурсами. Горизонтальний аналіз собівартості реалізованої продукції. Такий аналіз наведений в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Горизонтальний аналіз собівартості реалізованої продукції (рядок 2050) на ПрАТ «МХП»

Звітний період	Значення Собівартості, тис грн	Оцінка змін			
		Абсолютне відхилення, Δ тис. грн		Темп приросту $\Delta T, \%$	
		базисне	ланцюгове	базисне	ланцюгове
2021	38 956 241	-	-	-	-
2022	39 095 966	+139 725	+139 725	+0,36	+0,36
2023	43 497 444	+4 541 203	+ 4 401 478	+11,66	+11,26
2024	34 129 385	-4 826 856	-9 368 059	-12,39	-21,54

Джерело: складено та розраховано автором на основі Звіту про фінансові результати (форма №2) ПрАТ «МХП» [29]

Графічно відображена динаміка показана на рис. 2.6

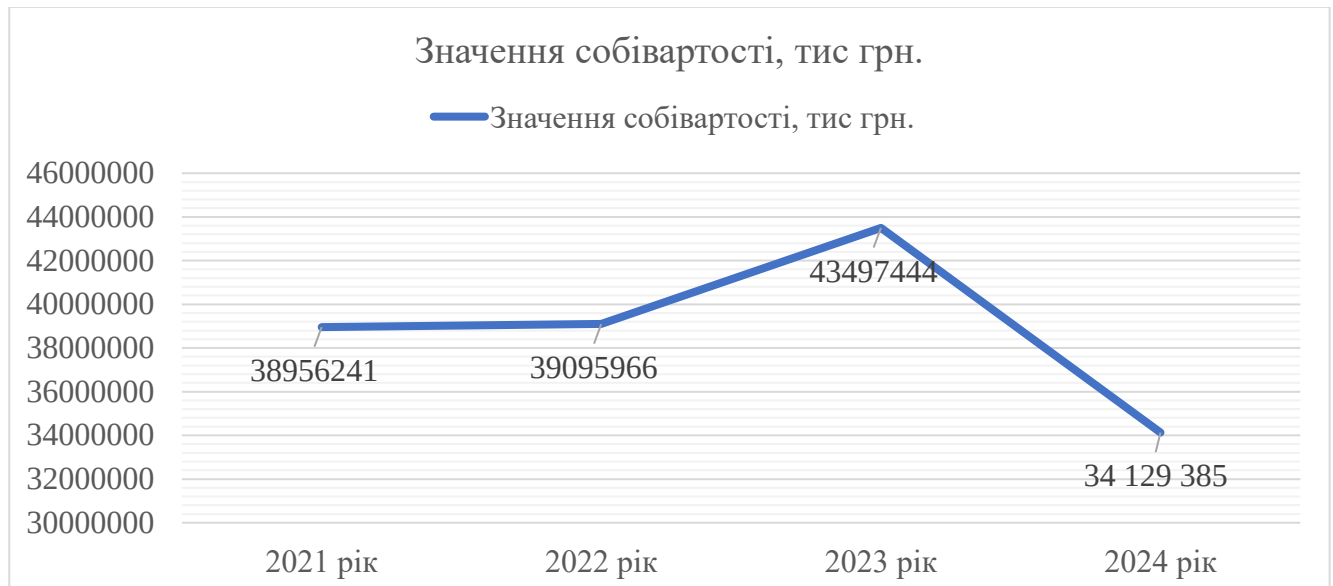

Рисунок 2.6 – Динаміка статей собівартості з 2021 по 2024 рік на ПрАТ «МХП»

Джерело: складено та розраховано автором на основі Звіту про фінансові результати (форма №2) ПрАТ «МХП» [29]

Проте, у 2024 році відбувся значний спад собівартості реалізованої продукції – на 4,8 млн грн або на 12,39% у базисному порівнянні (з 2021 роком) і на 9,4 млн грн або на 21,54% у ланцюговому порівнянні з попереднім роком (2023). Така позитивна тенденція, на перший погляд, свідчить про підвищення ефективності виробництва, можливе зниження витрат на одиницю продукції або оптимізацію внутрішніх процесів. Однак, при цьому варто враховувати і паралельний аналіз запасів. У 2024 році відбулося зниження загального обсягу запасів на 234,5 тис. грн. (-17,32%), що особливо стосувалося готової продукції та товарів. Це свідчить про реалізацію залишків продукції з попередніх періодів або скорочення виробництва внаслідок зниження попиту. Тобто, зменшення собівартості в даному випадку вказує на зменшення обсягів загальної виробничої активності, переходу до менш ресурсомістких продуктів або продажу продукції, яка була виготовлена за старішими, дешевшими цінами.

Таким чином, динаміка запасів – це не просто питання обсягів зберігання, а й стратегічний індикатор фінансової ефективності, який прямо впливає на собівартість. Грамотне управління запасами, тобто баланс між економією та готовністю до змін у попиті чи постачанні дозволяє підприємству контролювати витрати й забезпечувати стабільність цінової політики. У свою чергу, неконтрольоване скорочення запасів чи їхня нестабільна структура, як видно на прикладі ПрАТ «МХП», може викликати загальні ризики операційної діяльності.

Аналіз коефіцієнта оборотності запасів та часу їхнього обороту є важливою складовою оцінки ефективності управління запасами підприємства, зокрема ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)». Ці показники дозволяють не лише кількісно оцінити, наскільки швидко підприємство реалізує або використовує свої запаси у виробничому процесі, а й виявити потенційні проблеми або переваги в логістиці, плануванні та закупівельній діяльності.

✓ Коефіцієнт оборотності запасів- цей показник дозволяє оцінити, як швидко запаси сировини та готової продукції використовуються в процесі виробництва та реалізації. Високий коефіцієнт оборотності означає, що підприємство ефективно використовує свої запаси, а низький – що існують затримку в обороті матеріальних

цінностей. Формула наведена нижче 2.1.

$$Kоб = \frac{СРП}{Зс} \quad (2.1)$$

де, *Коб* - Коефіцієнт оборотності запасів;

СРП - Собівартість реалізованої продукції;

Зс – Середньорічна вартість запасів,

яка в свою чергу розраховується, як: $Зс = \frac{ОЗп+ОЗк}{2}$

де, *ОЗп* - Обсяг запасів на початок року;

ОЗк- Обсяг запасів на кінець року.

• Час обороту запасів – цей показник дозволяє визначити, скільки часу займає використання запасів для виробництва або продажу продукції. Високий час обороту запасів може свідчити про наявність проблем з виробничими або збутовими процесами. Формула 2.2. наведена нижче.

$$T = \frac{360 \cdot Зс}{СРП} \quad (2.2)$$

де, *T*-час (період 1 обороту запасів).

Тоді, розраховуючи дані показники для 2024 року в нас вийде:

$$1) \quad Зс = \frac{1\,353\,719 + 1\,119\,248}{2} = 1\,236\,483,5 \text{ (тис грн),}$$

$$2) \quad Kоб = \frac{34\,129\,385}{1\,236\,483,5} = 27.61 ,$$

$$3) \quad T = \frac{360 \cdot 1\,236\,483,5}{34\,129\,385} = 13.04$$

Для 2023 року в нас вийде:

$$1) \quad Зс = \frac{1\,353\,719 + 500\,040}{2} = 926\,879,5 \text{ (тис грн),}$$

$$2) \quad Kоб = \frac{43\,497\,444}{926\,879,5} = 46.93 ,$$

$$3) \quad T = \frac{360 \cdot 926\,879,5}{43\,497\,444} = 7,67$$

У 2023 році коефіцієнт оборотності складав 46,93 , що означає, що запаси повністю оновлювалися майже 47 разів на рік. Це свідчить про дуже високу ефективність використання запасів – запаси швидко реалізовувались або використовувались у виробництві. Відповідно, час обороту запасів складав 7,67 днів – тобто, середній цикл обороту запасів був дуже коротким, що забезпечувало

високу ліквідність і зменшення потреби в надмірному запасі продукції. У 2024 ситуація змінилася: коефіцієнт оборотності знизився майже вдвічі до 27,61, а час обороту збільшився до 13,04 днів. Це свідчить про уповільнення оборотності запасів, тобто. запаси утримуються довше на підприємстві, зменшилась також ефективність використання ресурсів.

Таким чином, загальне зменшення запасів на фоні зростання оборотності хоча може й виглядати як ознака оптимізації, насправді несе в собі ризики для стійкості підприємства ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)». Особливо в умовах воєнного стану, логістичних загроз та невизначеності ринку така стратегія позбавлення від запасів може виявитись вразливою. За відсутності достатнього рівня матеріального резерву підприємство ризикує втратити не лише частину прибутку, а й конкурентні переваги. особливо у випадку непередбачуваних збоїв у постачанні або зміни у кон'юктурі ринку.

ВИСНОВКИ

У процесі господарської діяльності будь-якого підприємства важливу роль відіграє ефективне управління ресурсами, до яких належать і виробничі запаси. В умовах конкурентного середовища та постійної зміни зовнішніх факторів саме правильна організація обліку запасів, їх оцінка, систематизація та контроль здатні забезпечити стабільність функціонування підприємства та формування прибутку. У рамках проведеного дослідження було вивчено теоретико-методичні засади й практичні аспекти визнання, класифікації, оцінки та обліку виробничих запасів на прикладі ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)». За результатами дослідження було сформульовано наступні висновки:

1. Виробничі запаси, як одна з основних складових оборотного капіталу, виконують надзвичайно важливу функцію у забезпеченні ритмічності виробничого процесу, формуванні собівартості продукції та загальній результативності господарської діяльності. Ці активи розглядаються не лише як матеріальні ресурси, а як важливий елемент фінансового управління. З позицій сучасного обліку, саме виробничі запаси потребують комплексного підходу як на етапі надходження, так і впродовж усього життєвого циклу їхнього використання на підприємстві.

2. У процесі дослідження було проаналізовано ключові підходи до визнання та оцінки запасів, розкрито роль класифікаційної системи, що дозволяє структурувати об'єкти обліку відповідно до їхнього призначення, функцій у виробництві та сфері застосування. Важливе значення має обґрунтований вибір методів оцінки запасів, як при надходженні так і на дату балансу. Успішність цього етапу визначає рівень достовірності фінансової звітності та прийняття раціональних управлінських рішень.

3. Документальне оформлення обліку запасів, їхній контроль є не лише технічними процедурами, а й частиною єдиної системи управління компанії. Питання організації складського обліку, відповідальності за збереження

матеріальних ресурсів, своєчасних інвентаризацій та оцінки нестач і надлишків є складовими частинами більш широкої системи внутрішнього контролю, яка забезпечує безперервність, ефективність та економічну обґрунтованість діяльності підприємства.

4. ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» спеціалізується на повному циклі виробництва: від вирощування зерна до реалізації м'ясної продукції. Саме через багатогалузеву структуру виробництва підприємство має розгалужену систему обліку виробничих запасів, яка охоплює широкий спектр матеріальних ресурсів : від сировини, допоміжних матеріалів і кормів до тварин, запчастин, напівфабрикатів, палива та пакувальних матеріалів. Системність та деталізованість обліку, впровадження раціональної облікової політики, адаптованої до умов агровиробництва, дозволяють ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» зберігати високий рівень ефективності в управлінні запасами.

5. Інформація про запаси у звітності ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» розкривається відповідно до вимог НП(С)БО 9 «Запаси» зі коригуванням звітності згідно з МСФЗ. У Звіті про фінансовий стан (Баланс, форма №1) запаси відображаються у складі оборотних активів. У Звіті про фінансовий стан (форма №2) відображено собівартість реалізованої продукції. Забезпечено прозорість та достовірність подання інформації, що сприяє підвищенню інвестиційної привабливості компанії.

6. У 2024 році загальний обсяг запасів на підприємстві ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» зменшився на 234 481 тис. грн., або на 17,362% у порівнянні з 2023 роком. Така тенденція свідчить про намагання підприємства оптимізувати структуру оборотного капіталу з урахуванням економічних ризиків і зростання витрат на зберігання. На тлі інфляції, збільшення вартості енергоносіїв, оренди складських площ, а також частих відключень електроенергії у зв'язку з воєнними діями Росії стосовно України можна побачити, що ПрАТ «МХП» цілеспрямовано зменшило свої обсяги тривалого зберігання продукції. Найбільшого скорочення зазнали запаси товарів: на 300 153 тис. грн або майже на 30 відсотків, що ймовірно пов'язано з переходом компанії на модель «виробництва під замовлення» та

зменшення логістичних ризиків. Водночас виробничі запаси зросли- на 78 566 тис. грн., або на 25,97%, що можна пояснити заздалегідь здійсненими закупівлями сировини, матеріалами та кормами у зв'язку з очікуваними перебоями у постачанні. Також зросли запаси незавершеного виробництва- на 2 949 тис. грн. або на 61%, що, ймовірно, зумовлено затримками з постачанням упаковки чи комплектуючих у воєнний період або збільшення виробничих потужностей.

7. Окремої уваги заслуговує взаємозв'язок запасів із собівартістю реалізованої продукції. У 2023 році собівартість ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» зросла на 4,4 млн грн. у порівнянні з 2022 роком, що пояснюється збільшенням цін сировини, транспортних та енергетичних витрат. Проте, у 2024 році було зафіксовано зниження собівартості на 9,4 млн. грн. або на 21,54% відносно 2023 року. Це може бути наслідком реалізації залишків попередніх періодів, або зменшенням обсягів виробництва, або переходу до продукції з нижчими витратами.

Компанія ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» є одним із лідерів агропромислового комплексу України та провідним експортером продукції птахівництва. Незважаючи на високий рівень інтеграції, сучасну виробничу базу та ефективні експортні канали; в умовах воєнного стану, нестабільності енергетичного сектору та порушення логістичних ланцюгів, підприємство повинно вживати додаткові заходи для збереження фінансової стійкості та покращення показників діяльності.

На основі проведеного аналізу діяльності ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» пропонуються наступні заходи щодо вдосконалення обліку, контролю та управління запасами, а також зміцнення фінансових результатів:

- Запровадження або вдосконалення механізмів оперативного прогнозування потреб у сировині та матеріалах, з урахуванням сезонності, потреб у сировині, цінових коливань та ризику зупинки постачання;
- Формування стратегічного запасу сировини у найбільш критичних позиціях (кормові суміші, ветеринарні препарати, енергоносії) – з урахуванням потенційних ризиків з боку енергетичної системи та воєнної ситуації;

- Аналіз та ,за потреби, перехід на більш гнучку модель виробництва: наприклад, скорочення обсягів зберігання готової продукції та розвиток системи швидкого реагування на попит («виробництво на замовлення»);
- Оцінка ринкових ризиків та формування антикризових сценаріїв щодо закупівель, реалізації та зберігання у разі ескалації воєнної ситуації чи дефіциту ресурсів;
- Проведення постійного моніторингу обсягів, структури та оборотності виробничих запасів, із фокусом на зменшення простоїв, перевитрат та залежності від імпортової сировини.

Загалом, результати аналізу підтверджують, що ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» активно адаптує свою логістичну, закупівельну та виробничу політику до умов підвищеної ризикованості. Компанія скорочує запаси готової продукції та товарів. натомість, робить ставку на сировину та виробничі потужності, що дозволяє залишатися гнучкою в умовах сьогоdnішніх реалій України. Водночас певні сигнали- такі як, зниження оборотності вказують на необхідність посилення контролю за використанням ресурсів та підтримки стабільного рівня ритмічного виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлепкіна О.М., Янковська В.А. Теоретичні засади обліку надходження виробничих запасів підприємства в сучасних умовах господарювання. *UNIVERSUM*. 2024. Вип. 15. С. 19–25.
2. Бодян Р.С., Особливості обліку виробничих запасів аграрних підприємств. *I Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні методи розвитку науки»*. Хайфа, Ізраїль. 9-11 січня 2023р. 389 С. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2023/01/MODERN-METHODS-FOR-THE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE.pdf#page=62> (дата звернення 30.04.2025).
3. Бондаренко О. М., Тітаренко А. Д. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 63–67.
4. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / за ред. Давидюк Т.В. Харків: Харківський політехнічний інститут, 2016. 392 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/> (дата звернення 30.04.2025).
5. Бухгалтерський облік: навч. посіб./ за ред. Садовська І.Б. ВНУ. 2023. 257 с.
6. Бухгалтерський облік: навч. посіб./ за ред. Скоробогатова Н.Є. КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 250 с.
7. Бухгалтерський облік: навч. посіб./ за ред. Скоробогатова Н.Є. КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 104 с.
8. Бухгалтерський облік: навч. посіб./ за ред. Чебанова Н.В., Підопригора І.В., Чебанова О.П. Український державний університет залізничного транспорту. Харків. 2017. 222 с.
9. Бухгалтерський облік II: навч. посіб./ за ред. Косяк А.П., Зубенко А.В. ХНУМГ ім. Бекетова. 2020. 327 с.
10. Височан О.С., Височан О.О., Коркішко В.І. Інвентаризація запасів в умовах війни. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. С. 182-189.

11. Гасинець І.М. Особливості обліку транспортно-заготівельних витрат в торгівлі. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні*. 2024. С. 233-236.

12. Годнюк І., Шевчук Н. Облікова політика та її вплив на діяльність підприємства в умовах воєнного стану. *Економічні горизонти*. 2023. Вип. 24. С. 110-119.

13. Гончарук С. М., Бойко О.О. Сучасний стан та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів за національними і міжнародними стандартами. *Молодий вчений*. 2023. Вип. 7 (119). С. 74-78.

14. Дунаєва М.В. Особливості відображення запасів у фінансовій звітності за МСФЗ та НП(С)БО. *I Міжнародна науково-практична інтернет конференція «Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки»*. 2017. С. 289-301.

15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 11.04.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 1.05.2025)

16. Ізмайлов Я.О., Свірко С.В. Удосконалення методичних аспектів обліку, аналізу та контролю запасів підприємств. *Житомирська політехніка*. 2021. №1 (95).

17. Калініченко А. С., Свистун Л.А. Автоматизація обліку виробничих запасів на сільськогосподарському підприємстві. 2023. С. 133-135.

18. Козак В.Г. Олійник М.О. Особливості екаунтингу виробничих запасів в умовах воєнного стану в Україні: уроки з міжнародного досвіду. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56.

19. Максименко І.Я., Іванченко А.Г. Особливості обліку виробничих запасів в управління діяльністю підприємства. *Електронний журнал Ефективна економіка*. 2019. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7266> (дата

звернення 30.04.2025).

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.06.2017 р. Дата оновлення 21.08.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення 30.04.2025).

21. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 Дата оновлення: 30.12.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 30.04.2025).

22. Наказ «Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.02.2017 р. №307. Дата оновлення 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0384-17#Text> (дата звернення 30.04.2025).

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246. Дата оновлення 7.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 30.04.2025).

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 30.04.2025).

25. Оляднічук Н.В. Облік запасів, їх оцінка та методи списання. У *V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні аспекти сучасних наукових досліджень» (25-27 січня 2024 р.)* CPN Publishing Group, Токіо, Японія. 2024. 645 с.

26. Подмешальська Ю.В. Облік запасів як складова інформаційного забезпечення управлінських рішень на підприємстві. *Геостратегічні трансформації та траєкторія національної безпеки в контексті відбудови і сталого розвитку України*. 2023.

27. Подмешальська, Ю. В.; О. А. Скирдова. Бухгалтерський облік та управлінський облік виробничих запасів. Інвестиції: практика та досвід. 2021.

Вип. 21. С. 93-99.

28. Польова Т.В., Охрей Т. С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. *Економічний простір*. 2020. № 160. С. 124-128.

URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/668/650> (дата звернення 30.04.2025).

29. ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)». Фінансова звітність та Баланс за національними положеннями (стандартами) фінансового обліку за 2024 р. URL: <https://clarity-project.info/edr/25412361/yearly-finances> (дата звернення 30.04.2025).

30. ПрАТ «Миронівський Хлібопродукт (МХП)» фінансові звіти. URL: <https://mhp.com.ua/en/mhp-se/financial-reports> (дата звернення 30.04.2025).

31. Примуш Ю.С., Малюк В.М. Порівняльна характеристика П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси». *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. 2019. Вип. 6(23). С. 692-697.

32. Смалій Ю.О., Бенчак В.І., Польова Т.В. Удосконалення обліку та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2019. Вип. 10. С. 58-65.

33. Скорнякова Ю.Б., Мороз С.В. Облік та розподіл транспортно-заготівельних витрат придбання виробничих запасів. *XXVII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні, сучасні та нові шляхи вдосконалення наукових рішень»*, Флоренція, Італія. 2023. С. 32-37.

34. Стегура В. В. Організаційно-методичні аспекти обліку операцій із виробничими запасами для підвищення їх оборотності. *Збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування»*. 2021. Вип. 11. С. 108-113.

35. Степаненко О.І. Виробничі запаси: їх економічна природа та роль в господарській діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. Вип. 47. С. 108-114. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-19> (дата звернення 16.04.2025).

36. Степаненко О.І. Обліковий аспект побудови класифікації виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Міжнародні економічні відносини та світове господарство"*. Ужгород, 2020. Вип. 30. С. 166-171. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-32> (дата звернення 16.04.2025).

37. Тарасова, Г.О., Гулевич С.В. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 896-899.

38. Фінансовий облік: навч.посіб./ за ред. Фатенюк-Ткачук А.О. Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2024. 156 с.

39. Шевченко Л.Я., Мулява В.Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. Вип. 4(102). С. 72-76.

40. Шеменьов, К.Б. Формування облікової політики щодо виробничих запасів. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітнянські аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 березня 2021 р.)*. 2021. С. 91-96.

41. Шендригоренко М.Т. Виробничі запаси: нормативно-правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2019. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1405/1/Shendruhorenko_article_01_2019.pdf (дата звернення 30.04.2025).

42. Шпінь В.В., Мельник Т.Г. Методика оцінки запасів підприємства за вітчизняними і міжнародними стандартами обліку. *Молодий вчений*. 2021. Вип. 1(89). С. 213-219.

43. Чуприна Х.М. Валяєв О.В; Деркач А.Є. Удосконалення системи управління оборотними активами підприємства на базі концепції Just In Time. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 26.

44. Лобанова П.М. Особливості визнання та оцінки виробничих запасів при

їх надходженні на підприємство. *Інноваційні проєкти для економічного відродження та конкурентного розвитку України: матеріали доповідей 91-ї щорічної студентської наукової конференції* (Київ, Україна, 15.04-19.05.2024). 2024. С. 8-11.

45. Лобанова П.М., Федорченко О.Є. Особливості формування податкового кредиту з ПДВ під час придбання виробничих запасів. *Наука і молодь у XXI сторіччі: матеріали X Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції* (Полтава, Україна, 28.11.2024). 2024. С. 601-606.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Класифікація виробничих запасів по субрахунках рахунку 20
[4 с 216, 19 с 4]

<i>Рахунок (субрахунок) бухгалтерського обліку</i>	<i>Зміст рахунку (субрахунку)</i>
1	2
201 «Сировина й матеріали»	На цьому субрахунку відображають наявність і рух сировини й основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами 20 Виробничі запаси 201 «Сировина й матеріали» 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» 203 «Паливо» 204 «Тара й тарні матеріали» 205 «Будівельні матеріали» 206 «Матеріали, передані в переробку» 207 «Запасні частини» 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» 209 «Інші матеріали» при її виробництві. Тут же відображають допоміжні матеріали, які використовуються при виробництві продукції або для господарських потреб, технічних цілей і сприяння у виробничому процесі. Підприємства, що заготовлюють сільгосппродукцію для переробки, також відображають на цьому субрахунку її вартість. Підрядні будівельні підприємства ведуть на цьому субрахунку облік основних матеріалів, які використовуються при здійсненні будівельно-монтажних і ремонтних робіт
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	На цьому субрахунку відображають наявність і рух купівельних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів, які придбані для комплектування продукції, що випускається, і потребують додаткових витрат праці для їх обробки або складання. На цьому ж субрахунку науково-дослідні і конструкторські організації відображають придбані ними комплектуючі вироби для проведення наукових (експериментальних) робіт, спеціальне обладнання й інструменти, пристрої та інші прилади. Вироби, придбані для комплектації готової продукції, вартість яких не включається в собівартість продукції підприємства, відображають на рахунку 28 «Товари»
203 «Паливо»	Тут обліковують наявність і рух палива (нафтопродуктів, твердого палива, мастильних матеріалів), яке отримується або заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для виробництва енергії й опалення будівель. На цьому субрахунку також обліковують оплачені талони на нафтопродукти і газ

Продовження додатку А

1	2
204 «Тара й тарні матеріали»	Тут відображають наявність і рух усіх видів тари (крім тари, що використовується як господарський інвентар),
205 «Будівельні матеріали»	На цьому субрахунку підприємства-забудовники відображають рух будматеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, що підлягають монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій
206 «Матеріали, передані в переробку»	На цьому субрахунку обліковують матеріали, які передані в переробку на сторону і які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. Аналітичний облік матеріалів, переданих у переробку, ведуть у розрізі, що забезпечує інформацію про підприємства-переробники і контроль над операціями з переробки і відповідними витратами
207 «Запасні частини»	Тут ведуть облік придбаних або виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі й обороті. Тут же ведуть облік обмінного фонду повнокомплектних машин, устаткування, двигунів, вузлів, агрегатів, що створюються в ремонтних підрозділах підприємств або на ремонтних підприємствах. Аналітичний облік запасних частин ведуть за місцями зберігання й однорідними групами (механічна група, електрична група тощо). Аналітичний облік машин, обладнання, двигунів, вузлів і агрегатів обмінного фонду ведуть за таким групами: — придатні до експлуатації (нові та відновлені); — що підлягають відновленню (на складі); — що перебувають у ремонті
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	На цьому субрахунку обліковують мінеральні добрива, отрутохімікати для боротьби зі шкідниками і хворобами сільгоспкультур, біопрепарати, медикаменти, хімікати, які використовуються для боротьби з хворобами сільськогосподарських тварин. Тут також відображають саджанці, насіння і корми (покупні та власного вирощування), що використовуються для висадки, посіву і відгодівлі тварин безпосередньо в господарстві
209 «Інші матеріали»	На цьому субрахунку обліковують бланки суворого обліку (за вартістю придбання), відходи виробництва (обрубку, обрізку, стружку тощо), невиправний брак, матеріальні цінності, отримані від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємстві (металобрухт, утиль), зношені шини тощо

Таблиця Б.1 – Класифікаційні групи виробничих запасів [3 с 4]

Класифікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
1	2	3
За призначенням і причинами утворення	Постійні	Частина виробничих і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
	Сезонні	Запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи при сезонному транспортуванні
За місцем знаходження	Складські	Запаси, що знаходяться на складах підприємства
	У виробництві	Запаси, що знаходяться в процесі обробки
	В дорозі	Продукція, що відвантажена споживачу, і ще ним не отримана, знаходиться в дорозі
За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Запаси, що відповідають запланованим обсягам запасів, необхідним для забезпечення безперебійної роботи підприємства
	Понаднормові	Запаси, що перевищують їх нормативну кількість
За наявністю на початок і кінець звітної періоду	Початкові	Величина запасів на початок звітної періоду
	Кінцеві	Величина запасів на кінець звітної періоду
Відносно до балансу	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі
	Позабалансові	Запаси, що не належать підприємству, і знаходяться у нього через певні обставини
За ступенем ліквідності	Ліквідні	Виробничі та товарні запаси, що легко перетворюються на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
За ступенем ліквідності	Неліквідні	Виробничі та товарні запаси, які неможливо легко перетворити на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
За походженням	Первинні	Запаси, що надійшли на підприємство від інших підприємств і не підлягали обробці на даному підприємстві
	Вторинні	Матеріали та вироби, що після первинного використання можуть застосовуватися вдруге у виробництві (відходи виробництва та споживання продукції)
За обсягом	Вільні	Запаси, що знаходяться у надлишку на підприємстві
	Обмежені	Запаси, що знаходяться в обмеженій кількості на підприємстві

Продовження додатку Б

1	2	3
За сферою використання	У сфері виробництва	Запаси, що знаходяться у процесі виробництва (виробничі запаси, незавершене виробництво)
	У сфері обігу	Запаси, що знаходяться у сфері обігу (готова продукція, товари)
	У невиробничій сфері	Запаси, що не використовуються у виробництві
За структурою і складом	Запаси виробничі (предмети та засоби праці)	Запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива, запчастин, тари і тарних матеріалів, МШП
	Запаси незавершеного виробництва (предмети праці)	Частина продукції, що не пройшла всіх стадій обробки та не прийнята відділом технічного контролю (ВТК)
	Запаси готової продукції (продукти праці)	Продукція, закінчена виробництвом, що прийнята ВТК і знаходиться на складі
	Запаси товарні (продукти праці)	Товари, що знаходяться у сфері обігу, а також продукція, що знаходиться в дорозі

Додаток В

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «МХП» за 2024 рік [29].

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1 485 943.00	1 788 632.00
первісна вартість	1001	2 085 618.00	2 681 399.00
накопичена амортизація	1002	599 675.00	892 767.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 313 985.00	-
Основні засоби	1010	12 129 808.00	15 061 804.00
первісна вартість	1011	13 490 350.00	17 657 348.00
знос	1012	1 360 542.00	2 595 544.00
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	6 294 734.00	6 651 481.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	30 713.00	92 306.00
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	384 966.00	548 019.00
Усього за розділом I	1095	21 640 149	24 142 242
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 353 719.00	1 119 248.00
Виробничі запаси	1101	302 484.00	381 050.00
Незавершене виробництво	1102	4 834.00	7 783.00
Готова продукція	1103	15 883.00	50.00
Товари	1104	1 030 518.00	730 365.00
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 837 125.00	5 778 110.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 084 387.00	944 793.00
з бюджетом	1135	27 929.00	29 643.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 411 637.00	8 862 416.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	288 171.00	214.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 529 087.00	1 953 837.00
Готівка	1166	5.00	5.00
Рахунки в банках	1167	1 243 328.00	1 763 222.00

Продовження додатка В

Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	453 464.00	522 851.00
Усього за розділом II	1195	24 985 519.00	19 211 112.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	46 625 668.00	43 353 354.00

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	786 928.00	786 928.00
Капітал у дооцінках	1405	7 412 583.00	8 608 821.00
Додатковий капітал	1410	508.00	508.00
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(16 121 347.00)	(16 934 071.00)
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	(7 921 328.00)	(7 537 814.00)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	574 456.00	980 802.00
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	987 549.00	2 982 589.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	847 540.00	1 134 675.00
Довгострокові забезпечення	1520	223 271.00	310 936.00
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	2 632 816.00	5 409 002.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	929 420.00	542 659.00
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	5 004 679.00	2 991 984.00
товари, роботи, послуги	1615	1 675 716.00	8 043 020.00
розрахунками з бюджетом	1620	26 415.00	43 663.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	33 458.00	42 783.00
розрахунками з оплати праці	1630	107 788.00	700 074.00
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	13 640 206.00	11 941 586.00

Продовження додатка В

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	337.00	337.00
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	30 496 161.00	21 176 060.00
Усього за розділом III	1695	51 914 180.00	45 482 166.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	46 625 668.00	43 353 354.00

Додаток Г

Звіт про фінансові результати ПрАТ «МХП» за 2024 рік [29]

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46 793 252.00	51 298 072.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(34 129 385.00)	(43 497 444.00)
Валовий:			
прибуток	2090	12 663 867.00	7 800 628.00
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	474 477.00	541 469.00
Адміністративні витрати	2130	(6 816 731.00)	(3 451 293.00)
Витрати на збут	2150	(6 195 041.00)	(4 552 283.00)
Інші операційні витрати	2180	(780 306.00)	(966 350.00)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	(653 734.00)	(627 829.00)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	264 440.00	207 504.00
Інші доходи	2240	42 699.00	272 930.00
Фінансові витрати	2250	(650 426.00)	(569 406.00)
Втрати від участі в капіталі	2255	(461 613.00)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(84 872.00)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(1 458 634)	(801 673.00)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(64.00)	54 577.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(1 458 698.00)	(747 096.00)

Продовження додатку Г

II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	2 248 558.00	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	(14 043.00)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	2 248 558.00	(14 043.00)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	406 346.00	339.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	1 842 212.00	(14 382.00)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	383 514.00	(761 478.00)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	33 565 621.00	1 333 085.00
Витрати на оплату праці	2505	4 912 733.00	3 430 252.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	791 644.00	529 484.00
Амортизація	2515	1 221 564.00	1 395 942.00
Інші операційні витрати	2520	7 429 901.00	5 520 214.00
Разом	2550	47 921 463.00	12 208 977.00

POLTAVA UNIVERSITY OF
ECONOMICS AND TRADE

НАУКА І МОЛОДЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

X Міжнародної молодіжної
науково-практичної інтернет-конференції

(м. Полтава, 28 листопада 2024 року)

Полтава
2025

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

НАУКА І МОЛОДЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Х Міжнародної молодіжної
науково-практичної інтернет-конференції

(м. Полтава, 28 листопада 2024 року)

**Полтава
ПУЕТ
2025**

Станіславчук В. О., Яцюк І. М.	
Міжнародна міграція робочої сили.....	575
Хоменко А. В., Франко Л. С.	
Мовний бар'єр, як чинник, що ускладнює міжкультурну адаптацію	577
Штифурко І. Г.	
Міжнародна міграція робочої сили.....	580
Ярошук В. О., Пухальський В. В.	
Застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в державному секторі України	582

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Бабіч В. Є., Остапенко Р. М.	
Облік та оподаткування неприбуткових організацій	586
Волошенко Є. В., Федорченко О. Є.	
Особливості оподаткування інших необоротних матеріальних активів	589
Домбріч К. М., Чабанюк О. М.	
Характеристика балансу та звіту про фінансові результати ТОВ «Квазар»	592
Засць Д. С.	
Фінансова звітність: основи, методологія та вимоги	594
Коломісць А. В., Федорченко О. Є.	
Актуальні проблеми визначення податку на прибуток підприємства.....	596
Кулага Р. О.	
Оподаткування доходів підприємств, що перебувають на 3-й групі спрощеної системи оподаткування в контексті змін 2024	599
Лобанова П. М., Федорченко О. Є.	
Особливості формування податкового кредиту з ПДВ під час придбання виробничих запасів.....	601

кової дисципліни та проводити аудит діяльності підприємств. Це вимагає від компаній прозорого ведення діяльності, регулярного оновлення фінансової звітності та підвищення точності обліку, що дозволяє уникати можливих штрафів і санкцій. Для багатьох компаній це стимулює вдосконалення внутрішніх систем обліку та покращення податкової дисципліни, що позитивно впливає на їхню репутацію та довгострокову стабільність.

Таким чином, зміни в оподаткуванні для підприємств 3-ї групи у 2024 році відкривають нові можливості для розвитку бізнесу та одночасно встановлюють більш суворі вимоги до прозорості і звітності. Підвищення ліміту доходу, запровадження електронного документообігу та посилений контроль з боку податкових органів створюють сприятливі умови для розширення діяльності підприємств, але також потребують від бізнесу адаптації до нових умов і суворого дотримання податкових норм.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України №4014-VI від 04.11.2011 р. // ВВР. – 2011. – № 13–17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.11.2024).
3. Сайт Taxer, що містить інформацію про критерії перебування на єдиному податку [Електронний ресурс]. URL: <https://taxer.ua/uk/kb/sso>.
4. Сайт 7 Емінар із новинами щодо заяви про застосування спрощеної системи оподаткування для ФОП-«єдинників» [Електронний ресурс]. URL: <https://7eminar.ua/news/1789-yaki-polya-zayavi-pro-zastosuvannya-sproshhenoyi-sistemi-opodatkuvannya-zapovnyuyutsya-fop>.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО КРЕДИТУ З ПДВ ПІД ЧАС ПРИДБАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

*П. М. Лобанова, спеціальність Облік та аудит, група ОО-402
О. Є. Федорченко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
податкового менеджменту та фінансового моніторингу
Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана*

Виробничі запаси представляють собою суттєвий актив для будь-якого підприємства, який впливає на його фінансовий стан і продуктивність.

НП(С)БО 9 визначає запаси як активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою.

Згідно стандартів бухгалтерського обліку, виробничі запаси включають широкий спектр матеріальних цінностей, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та інших виробничих потреб. Це охоплює сировину, матеріали, незавершене виробництво, готову продукцію, товари для продажу, малоцінні предмети та біологічні активи.

Такий широкий спектр включених об'єктів свідчить про значення, яке приділяється правильному обліку і управлінню цими ресурсами на підприємстві. Відповідне ведення обліку виробничих запасів дозволяє підприємствам ефективно використовувати свої ресурси, зменшувати втрати та забезпечувати високу якість продукції або наданих послуг. Крім того, правильний облік виробничих запасів є важливим для фінансової звітності, планування та прийняття управлінських рішень на підприємстві.

У практичній діяльності виокремлюють такі способи отримання виробничих запасів: їхнє придбання за грошові кошти, отримання в результаті обміну на подібні запаси, отримання в результаті обміну на неподібні запаси, виготовлення власними силами, внесення до статутного капіталу, отримання безоплатно.

У системі управління виробничими запасами значну увагу потрібно приділити питанням оподаткування операцій з виробничими запасами. Життєвий шлях виробничих запасів на підприємстві супроводжує податок на споживання – податок на додану вартість, яким оподатковуються операції зміни права власності на активи.

У підприємств – платників податку на додану вартість під час придбання виробничих запасів у постачальника, який є платником ПДВ виникає: право на податковий кредит, який являє собою суму, на яку можна зменшити податкові зобов'я-

зання звітнього періоду. Не виникає підстав для нарахування податкового кредиту щодо запасів, отриманих внаслідок розборки чи ліквідації об'єктів основних засобів, отриманих від засновників при формуванні статутного капіталу та вироблених власними силами підприємства. При купівлі виробничих запасів у постачальників – неплатників ПДВ також не виникає права на податковий кредит. Право на податковий кредит повинно бути підтверджено податковою накладною, митною декларацією, транспортним квитком, готельним рахунком або касовим чеком. [5].

При придбанні виробничих запасів, які є необхідними для здійснення основної діяльності підприємства, податковий кредит може бути сформований за наявності відповідних документів. Документом, що підтверджує право підприємства на податковий кредит, є податкова накладна. Ця накладна повинна бути оформлена відповідно до вимог податкового законодавства і зареєстрована в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН). Слід зазначити, що податкова накладна повинна бути складена своєчасно і без помилок, адже недотримання цих умов може призвести до втрати права на включення сум ПДВ до податкового кредиту.

Рішення про відмову в реєстрації ПН приймається автоматизованою системою, яка аналізує подані накладні за різними критеріями ризику, такими як нестандартні суми, нехарактерні операції та податкова історія платника. У разі виявлення підозрілих операцій реєстрація накладної блокується, а підприємству надсилається повідомлення.

Блокування накладної може мати серйозні наслідки для підприємства. По-перше, підприємство може зіткнутися зі штрафами за порушення строків реєстрації податкової накладної, які можуть досягати 25 % від суми ПДВ за незареєстровану накладну. По-друге, контрагенти не можуть включити ПДВ до свого податкового кредиту, що може призвести до затримки розрахунків або навіть до припинення співпраці. Деякі контрагенти можуть вимагати штрафні санкції за несвоєчасну реєстрацію податкової накладної, що збільшує фінансові втрати постачальника. Постійне блокування може також призвести до того, що підприємство буде внесено до категорії ризикових, що вплине на можливість реєстрації накладних у майбутньому. Втрата довіри контрагентів, зменшення оборотного капіталу та

затримка бізнес-процесів через необхідність подання пояснень ускладнюють діяльність і можуть призвести до додаткових судових витрат.

Щоб уникнути блокування податкових накладних, підприємствам рекомендується підготувати якісні пояснення та документи, що підтверджують операції. Одним із превентивних заходів є подання таблиці даних платника ПДВ, яка може забезпечити безперешкодну реєстрацію накладних. У разі адміністративного оскарження підприємству варто звертатися до суду для захисту своїх прав. Держава також повинна переглянути підходи до податкової реформи, враховуючи реальні бізнес-процеси та зменшивши податковий тиск. В іншому разі бізнес може шукати вигідніші юрисдикції для своєї діяльності.

Облік ПДВ при придбанні товарів не відрізняється від загальноприйнятих норм. У загальному випадку бухгалтерський облік вхідного ПДВ залежить від того, яка подія була першою. Датою віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше: дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів або дата отримання платником податку товарів.

Сума ПДВ при отриманні товарів від постачальника на умовах наступної оплати (за наявності зареєстрованої податкової накладної) відображається проведенням Дт 641 Кт 631. За умови попередньої оплати товарів податковий кредит з ПДВ відображається з використанням субрахунку 644: Дт 641 Кт 644. При отриманні товарів від постачальника раніше відображена сума податкового кредиту з ПДВ списується проведенням Дт 644 Кт 631. Отже, коли першою подією є перерахування авансу за товари, в аналітичному обліку ПДВ виникає потреба у використанні субрахунку 644. У даному випадку субрахунок 644 необхідний для відстеження ПДВ під час першої події – передоплати. Суми, відображені на субрахунку 644, не беруть участі при визначенні ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету в звітному періоді [1].

Сума ПДВ, зазначена в податковій накладній, додається до складу податкового кредиту у звітному періоді, в якому була складена податкова накладна. Якщо податкова накладна була зареєстрована із запізненням, підприємство має право на включення суми ПДВ до податкового кредиту в періоді реєстрації такої накладної, але з обмеженнями, визначеними Податковим кодексом.

Ще одним важливим аспектом є дотримання вимог щодо правильного документального оформлення операцій з придбання виробничих запасів. Крім податкової накладної, підприємство повинно мати первинні документи, які підтверджують факт придбання запасів: це можуть бути договори постачання, акти приймання-передачі, видаткові накладні або інші документи, що підтверджують передачу товарів або надання послуг.

Також слід звернути увагу на дату виникнення права на податковий кредит. Платник ПДВ має право віднести до податкового кредиту суми ПДВ на дату події, яка сталася раніше: або на дату отримання товарів чи послуг, або на дату їх оплати. Це означає, що якщо підприємство сплатило за виробничі запаси, але ще не отримало їх, воно має право включити до податкового кредиту суму ПДВ вже на дату оплати. Однак, якщо сплата за товар або отримання товару відбулося після складання податкової накладної, право на податковий кредит виникає в момент реєстрації податкової накладної.

У випадку, коли постачальник не виконав обов'язки щодо своєчасної реєстрації податкової накладної, підприємство-покупець позбавляється можливості включити відповідні суми ПДВ до податкового кредиту. У таких ситуаціях покупець має право звертатися до податкових органів для вирішення питання, однак це може викликати затримки або суперечки щодо відшкодування ПДВ.

Таким чином, процес формування податкового кредиту з ПДВ під час придбання виробничих запасів вимагає точності та відповідності законодавчим вимогам, зокрема своєчасного оформлення та реєстрації податкових накладних, а також наявності всіх необхідних первинних документів. Важливо також враховувати специфіку кожної конкретної господарської операції для коректного відображення сум ПДВ в обліку підприємств.

Однак блокування податкових накладних може суттєво ускладнити цей процес. Якщо податкова накладна блокується, підприємство втрачає можливість включити ПДВ до податкового кредиту, що негативно впливає на фінансові результати і грошові потоки. Підприємство не зможе зменшити свої податкові зобов'язання, оскільки заблоковані накладні не підлягають реєстрації, і, відповідно, зобов'язання перед бюджетом залишаються незмінними.

У процесі аналізу обліку податкового кредиту з ПДВ під час придбання виробничих запасів важливо підкреслити, що цей механізм є ключовим аспектом для управління податковими зобов'язаннями підприємства. Виробничі запаси є важливим активом, який безпосередньо впливає на ефективність діяльності підприємства, його продуктивність і фінансовий стан. Належний облік запасів відповідно до норм бухгалтерського обліку забезпечує не лише правильність фінансової звітності, але й оптимізацію використання ресурсів і мінімізацію втрат.

Список використаних джерел

1. Бачинський В., Помулева В. Актуальні аспекти обліку ПДВ при придбанні товарів [Електронний ресурс]. Інноваційна економіка. 2020. № 3–4. С. 175–181. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/bitstream/123456789/10188/1/175-181.pdf>.
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.
3. Кузнецов О. Блокування податкових накладних: чому досі існує проблема [Електронний ресурс]. PRAVO.UA. URL: <https://pravo.ua/blokuvannia-podatkovykh-nakladnykh-chomu-dosi-isnuie-problema/>
4. Рогова Н. В. Трансформація політики, інструментів і технологій обліку та оподаткування в умовах цифрової економіки. Фінансовий простір. 2020. № 2 (38). С. 103–116. URL: [https://doi.org/10.18371/fr.2\(38\).2020.209296](https://doi.org/10.18371/fr.2(38).2020.209296).
5. Стефанович Н. Оподаткування операцій з надходження виробничих запасів підприємства [Електронний ресурс]. Фінансова політика як складова економічного розвитку. 2023. С. 89–91 URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/3043ab09788d719c6ad51708e587adb2.pdf#page=89>.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

В. О. Матковська, спеціальність Облік і оподаткування, група ОО-402

О. Є. Федорченко, канд. екон. наук, доцент заступник завідувача кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Сьогоднішні умови ведення бізнесу в Україні характеризуються високим податковим навантаженням на підприємства,

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
91-ї щорічної студентської наукової конференції**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ
ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

15 квітня – 19 травня 2024 р.

ЗМІСТ

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА КОНСАЛТИНГУ

ПЛАТФОРМА

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

<i>Атаманюк Анна Юрївна</i>	
Перспективи використання електронних грошей в Україні	5
<i>Волошенко Євген Вадимович</i>	
Особливості амортизації інших необоротних матеріальних активів	7
<i>Лобанова Поліна Миколаївна</i>	
Особливості оцінки виробничих запасів при надходженні.	8
<i>Макаренко Аліна Володимирівна</i>	
Ефективність методів оцінки вибуття запасів для різних видів діяльності підприємств.	11
<i>Матковська Віталіна Олександрівна</i>	
Підходи до розробки стратегій обліку доходів і витрат з метою їх оптимізації	14
<i>Коломісць Анна Володимирівна</i>	
Класифікація витрат діяльності підприємства.	16
<i>Куріліна Марина Володимирівна</i>	
Використання технології блокчейн у бухгалтерському обліку: шлях до оптимізації фінансової звітності	18
<i>Степанчук Олександра Сергіївна</i>	
Вплив інформації управлінського обліку на прийняття рішень при формуванні фінансових результатів	21
<i>Чудик Марина Русланівна</i>	
Наукові погляди до періодизації розвитку бухгалтерського обліку	24

КАФЕДРА АУДИТУ

ПЛАТФОРМА

ІННОВАЦІЙНІ ТА DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО
ВІДРОДЖЕННЯ ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

<i>Арсфіна Владислава Олександрівна</i>	
Перспективи розвитку digital-технологій в бухгалтерському обліку	26
<i>Берегова Анастасія Сергіївна</i>	
Особливості проведення аудиту у сфері страхування.	28
<i>Вельганюк Карина Сергіївна</i>	
Вплив штучного інтелекту на майбутнє працевлаштування.	30
<i>Воловик Дар'я Миколаївна</i>	
Перспективи ведення бухгалтерського обліку власного капіталу із використанням диджитал-технологій в умовах економічного відновлення в Україні	32
<i>Крижановська Раїса Анатоліївна</i>	
Облік розрахунків з оплати праці підприємств в умовах економічного відродження України	34
<i>Курчик Варвара Юрївна</i>	
Концепція «цифрових двійників» (digital twins)	36
<i>Майка Анна Віталіївна</i>	
Розумне виробництво – шлях до цифрової трансформації	38

амортизації не є потрібними, що й створює такі умови в яких амортизація здійснюється за прямолінійним та виробничим методами. Але серед інших необоротних матеріальних активів існують і винятки, у вигляді малоцінних необоротних матеріальних активів та бібліотечних фондів. Так малоцінні необоротні матеріальні активи та бібліотечні фонди амортизуються за методами часткового нарахування амортизації 50/50 або метод повного нарахування 100 %. Використання цих методів, 50/50 – у першому місяці використання об'єкта 50 % первинної вартості об'єкта амортизуються, та згодом в місяці вилучення активу з експлуатації списуються інші залишкові 50 %, та метод повного нарахування 100 % – де в першому місяці використання об'єкта, амортизуються 100 % його вартості, без визначення ліквідаційної вартості активів, зумовлено їх статусом, а саме – малоцінних активів.

Так описуючи особливості амортизації інших матеріальних необоротних активів та підводячи висновки, амортизація інших необоротних матеріальних активів тісно пов'язане з амортизацією основних засобів. Зв'язок яких побудований на спільній нормативно-правовій базі та спільній природі необоротних активів, що передбачає їхнє використання у господарській діяльності протягом тривалого періоду. Але в парадигмі цього зв'язку активів, та спільної концептуальної основи у вигляді необоротних активів, інші необоротні матеріальні активи виділяються від основних засобів завдяки своїй ролі в житті підприємства та виробничих процесів, що створює таку систему амортизації.

Література

1. Національний стандарт (положення) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92. Дата оновлення: 26.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 30.04.2024)
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI. Дата оновлення: 23.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 30.04.2024)

Лобанова П.М.

*«Облік і оподаткування», 3 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та консалтингу Примаченко О.Л.*

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ТА ОЦІНКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПРИ ЇХ НАДХОДЖЕННІ НА ПІДПРИЄМСТВО

Відповідно до НП(С)БО 9 "Запаси", виробничі запаси визнаються активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена [2]. Для точного визначення кількісних та якісних показників економічної діяльності підприємства велике значення мають наукові методи їх обчислення, зокрема це оцінка запасів.

Оцінка запасів – це спосіб вираження виробничих запасів у грошовому вимірнику, а саме процес оцінювання полягає у проведенні факту господарського життя у відповідність з комплексом уявлень про ці факти.

Первісна вартість – це сума всіх витрат, пов'язаних з їх придбанням, доставкою та підготовкою до використання. Для запасів за плату, первісна вартість складається з таких витрат як:

- сума, сплачена постачальнику, за вирахуванням непрямих податків;
- ввізне мито;

- непрямі податки, які не відшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ);
- інші витрати, пов'язані з придбанням та доставкою запасів.

Важливо зазначити, що сума транспортно-заготівельних витрат, яка узагальнюється на окремому субрахунку рахунків обліку запасів, щомісячно розподіляється між залишком запасів на кінець звітної місяця та вартістю запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) протягом звітної місяця.

Чиста вартість реалізації запасів – це очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію. Запаси відображаються за цією вартістю, коли їхня ціна знижена на дату балансу, або ж вони зіпсовані, застарілі, та іншим чином втратили свою очікувану економічну вигоду. Чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці запасів за вирахуванням очікуваної ціни продажу, очікуваних витрат на завершення виробництва і збут.

Особливості застосування різних видів оцінки запасів при їх надходженні за різними каналами наведені в табл. 1.

Таблиця 1

ОЦІНКА ЗАПАСІВ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ [1, 3, 5]

Канал надходження	Вид вартості, який використовується при оцінці
Придбання запасів	Первісна вартість, з усіма фактичними витратами
Виготовлення власними силами	Виробнича собівартість, згідно НП(С)БО 16
Обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість отриманих запасів збільшена або зменшена на суму грошових коштів, які були передані в процесі обміну
Обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів, якщо така вартість перевищує справедливую, тоді оцінка запасів відбудеться за справедливою вартістю, згідно з НП(С)БО 9
Оцінка на дату балансу	За найменшою з двох вартостей: первісна вартість або чиста вартість реалізації
Внесок до статутного капіталу	Первісна вартість, що відповідає узгодженій засновниками справедливій вартості (НП(С)БО 9)
Лишки при інвентаризації	Справедлива вартість запасів
Безоплатне отримання	Справедлива вартість запасів

У міжнародній практиці запаси оцінюються за ринковою або справедливою вартістю.

Важливо зазначити, що вибір конкретного методу оцінки надходження запасів буде залежати від цілей підприємства на ці запаси та їх подальше призначення. Якщо вони призначені для власного використання, то найдоцільнішим є застосування оцінки за собівартістю. Коли підприємство має на меті подальший продаж даних запасів, то їх одразу обліковують за ринковою ціною.

Оцінка виробничих запасів є важливою складовою фінансової звітності підприємства і вимагає від бухгалтера не лише знання фактів і правил обліку, але й професійного судження, підходу до питання. Інвестори, кредитори та інші зацікавлені сторони довіряють саме остаточному вердикту професіонала-обліковця щодо об'єктивного і достовірного відображення фінансового стану компанії. Професійне судження бухгалтера полягає в здатності розуміти специфіку діяльності підприємства, правильно визначати та застосовувати методи оцінки запасів, а також усвідомлено враховувати можливі ризики та фактори, що впливають на їхню реальну вартість.

Для того, щоб оцінка була правильною, бухгалтер має врахувати всі фактори, такі як собівартість виробництва, вартість ринкових запасів, ризики зростання та старіння або зносу, а також можливість збитків у результаті зберігання. З позиції обліковця завдання оцінки буде вимагати розуміння бухгалтерських принципів нарахування вартості на такі запаси. Особлива увага має бути приділена витратам, які будуть пов'язані з оприбуткуванням запасів та їх підтримкою у робочому стані.

При оцінці виробничих запасів бухгалтер повинен пам'ятати про обачність при виборі методу оцінки. Це означає, що він повинен уникати завищених оцінок, які потім можуть призвести до переоцінки активів компанії. Така практика може спричинити несправедливу і нечисту картину фінансового стану компанії та негативно вплинути на прийняття рішень інвесторами та кредиторами.

У питанні управління запасами важливою є інформація щодо формування необхідного обсягу та складу товаро-виробничих запасів з метою забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції з одночасною мінімізацією поточних витрат з обслуговування та забезпечення ефективного контролю за їх рухом. Облікова інформація використовується в цілях управління для:

- визначення принципових підходів до формування запасів підприємства;
- щоденного отримання інформації про надходження та витрачання
- запасів у розрізі їх кількості, якості та матеріально відповідальних осіб;
- аналізу наявності та руху запасів у попередніх періодах;
- безперервної оцінки реальної вартості запасів на складі та проведення аналізу ефективності використання запасів;
- оптимізації обсягу основних груп запасів;
- створення ефективних систем контролю за рухом запасів на підприємстві;
- контролю за дотриманням встановлених підприємством норм запасів, що забезпечує безперервний випуск продукції виконання робіт, надання послуг;
- підвищення достовірності відображення на рахунках аналітичного обліку господарських операцій з надходження та витрачання запасів;
- своєчасного складання та подання звітності про рух запасів.

Важливо також враховувати, що управління запасами потребує належного контролю та ведення обліку, щоб забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції при мінімізації поточних витрат.

Таким чином, бухгалтер повинен проводити постійний моніторинг ефективності управління запасами підприємства. Це може включати в себе аналіз оборотності запасів, рівня затрат на їх зберігання і підтримки в належному вигляді та оптимального їх використання. З професійної точки зору кожен обліковець повинен шукати можливість удосконалення процесів управління, їх стратегії використання. Усе це вимагає від бухгалтера не лише технічних знань у галузі бухгалтерського обліку, але й глибокого розуміння бізнес-процесів підприємства, його цілей. Використання професійного підходу в управлінні запасами допомагає підприємству досягти ефективного та стійкого управління запасами, що відображається на його фінансовій стійкості та конкурентоспроможності.

Форс-мажорні обставини, такі як війна, можуть також вплинути на оцінку запасів. Зазначені ситуації, які потребують професійного судження, включають тимчасову зупинку виробництва, пошкодження або втрату запасів через воєнні дії, втрату контролю над активами чи передачу їх на потреби армії. На окупованих територіях або небезпечних зонах доступ до складів для проведення належної інвентаризації може бути неможливим.

В таких обставинах активи, які підпадають під ризик втрати контролю, повинні бути належним чином знецінені на балансі згідно з МСБО та МСФЗ, або ж можливе створення резерву для таких активів, що дозволить відобразити їх на балансі за нульовою вартістю. НП(С)БО натомість, каже, що нарахування резервів на запаси не передбачено, і списання або

оцінка можлива лише після проведення інвентаризації. Тобто кожна така ситуація вимагатиме індивідуального підходу до аналізу [4].

Отже, в умовах війни або кризи запаси можуть раптово втратити свою вартість через зміни попиту, транспортні перешкоди, або банальну втрату майна. Тоді відображення нового фінансового стану повністю ляже на плечі бухгалтера. Кожен поважаючий себе професіонал обліку має бути готовим адаптуватися і змінювати як методи так і підходи до оцінки під нові реалії, використовуючи наявну, часто обмежену інформацію, оцінюючи її та її достовірність. Ну і звичайно треба завжди пам'ятати, що незважаючи на кризи, підприємства мають дотримуватися відповідних стандартів звітності. Бухгалтер повинен забезпечувати цю відповідність оцінки до вимог НП(С)БО та МСФЗ, щоб перевіряти прозорість роботи компанії та зберігати достовірність звітності.

Таким чином, оцінка та визнання виробничих запасів при їх надходженні на підприємство вимагає комплексного підходу, який базується на правилах бухгалтерського обліку, управлінських стратегіях та аналізі поточних обставин, щоб забезпечити точне відображення фінансового стану підприємства. Управління запасами потребує належного контролю та ведення обліку для забезпечення ефективного виробництва та мінімізації витрат. Цей процес вимагає від бухгалтера не лише знання правил обліку, а й методичного професійного судження та розуміння бізнес-процесів і стратегій підприємства.

Література

1. Ворона Н., Нестеренко М., Чернишенко Н. Надходження запасів. *Податки & бухоблік*, № 14, Лютий, 2021. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2021/february/issue-14/article-113406.html>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Дата оновлення 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 05.05.2024).
3. Онищенко В. Запаси підприємства: 2023. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifikatsiya>.
4. Особливості застосування облікових оцінок за МСФЗ в умовах воєнного стану: оцінка запасів у форс-мажорних ситуаціях. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/BZ013787>.
5. Циган Р.М., Дідур С.В., Назаренко К.І. Особливості організації обліку виробничих запасів та їх оцінка в системі бухгалтерського обліку. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.101>.

Макаренко А.В.

«Облік і оподаткування», 3 курс

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та консалтингу Примаченко О.Л.*

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ ДЛЯ РІЗНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективність вибору методу оцінки запасів при їх вибутті для різних видів діяльності підприємств полягає у тому, що правильний вибір методу оцінки запасів має значний вплив на фінансові показники підприємства, а також здатність ефективно управляти запасами. Зважаючи на різні види діяльності підприємств і їхні особливості, вибір методу оцінки запасів має бути індивідуалізованим та адаптованим до конкретних потреб кожного підприємства.